

BÖLÜM I:

ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ POLİTİKASI (1922-1938)

Dış Politika İlkeleri: Batıcılık ve Diğerleri	27
Dış Politika Yapımı: Atatürk ve Arkadaşları.....	30
Dış Politika Uygulamaları	33
<i>Sovyetler Birliği ile İlişkiler ve Kurtuluş Savaşı</i>	<i>33</i>
<i>İngiltere ve Musul Sorunu</i>	<i>38</i>
<i>İtalya Tehdidi ve Montrö Sözleşmesi</i>	<i>41</i>
<i>Yunanistan ile İlişkiler.....</i>	<i>44</i>
<i>Hatay Meselesi ve Fransa</i>	<i>47</i>
<i>İttifaklar ve Dostluk Antlaşmaları.....</i>	<i>49</i>

sonra bu devlet eliyle yine Batılı bir toplum/ulus yaratma projesinin" (Çalış, 2001: 23) normalleşmesine, sağlamlaşmasına ve kendisine meydan okunulamaz bir hale gelmesine hizmet etmiştir. Kimliği merkeze alan bu açıklama basit bazı soruların sorulmasını gerektirir:

Neden böylesi bir kimlikle karşı karşıyayız ve bu kimliğin dış politika açısından temel fonksiyonu nedir?

Batılı dış politikanın anlaşılması noktasında iktidar ilişkilerine içkin bir kimlik anlayışı daha açıklayıcı durmaktadır. Terakkiperver Cumhuriyet Halk Fırkasında temsilini bulan **İslam** ve Şeyh Said Ayaklanmasında karşılığını bulan **Kürtlük**, Cumhuriyeti kuran kadroların ulus-devlet projesi karşısındaki **en önemli direniş odaklarıydı**. Atatürk'ün ifadesiyle 'Cumhuriyet'i doğduğu gün boğmak isteyenler' 4 Mart 1925'te çıkarılan **Takrir-i Sükûn** Kanunuyla tasfiye edilip uzun bir süre suskunluğa mahkûm edildiler. Fakat yeni kurulan devletin bilinç dışında etno-politik bir Kürdî mesele nasıl sürekli var olduysa (Yeğen, 2003: 147), İslam da aynı şekilde sürekli kendisiyle mücadele edilmesi gereken bir odak olarak varlığını sürdürdü. Belli aralıklarla Komünizm farklı muhalif bir blok olarak belirse de, Kemalist Cumhuriyeti başından sonuna kadar kateden ve sürekli kendileriyle mücadeleye zorlayan iki muhalif blok söz konusu olmuştur: **Laik karakterini aşındıran İslam ve ulusçu karakterini sürekli tehdit altında tutan Kürtler**.

Buradan hareketle şu tespit yapılabilir: Türkiye dış politikasına Batıcı karakterini veren şey, Kemalist bloğun etnik Kürt ve İslamcı (belli aralıklarla Komünist) bloklar ile mücadelesinde şekillenen ve yine bu mücadele içinde sürekli bir şekilde değişime uğrayan kimliği olmuştur. Bu iç gerekçelerin yanı sıra, gerek siyasi, gerek ekonomik ve gerekse bilgi düzleminde 19. yüzyıldan itibaren **Batının süregelen hegemonik**

Şakiler ihata ediliyor!

Alınan tedabir tam ve mükemmeldir

İran hudut amirleri eşkiya-ya her türlü yardımı göstermekte devam ediyorlar

Vaziyet

Ankara 7 (Telefonla)— Bu raya gelen son malûmata göre Ağrı dağdaki tenkil harekâtı -mız devam etmektedir. Saha etrafında teksif edilen tayya -relerimizin bombardimanları ve kıtaatımızın yürüyüşü önünde şakiler mütemadiyen gerilemekte ve çok telefât vermektedirler. Bunların bulundukları ve askerlerimiz tarafından ihata edilmiş olan saha mütemadiyen küçül -mekte, muhasara çemberi git -tikçe darlaşmaktadır.

Vaziyet tavazzuha doğru gi -diyor. İki güne kadar kat'i ne -ticenin alınması yolundaki ted-

8 TEMMUZ 1930

Bu döneme ilişkin bir başka ayrıntı da, ulus-devletin inşa süreci ve bu doğrultuda gelişen aşırı merkezi yapılanmanın dış politik ilişkileri önemli ölçüde şekillendirmesi olmuştur. Sağlam devlet otoritesiyle toplumu kısa sürede dönüştürme

bizimdir" temalı demeçlere tepki olarak Zaman gazetesinin Misak-ı Milli'yi hatırlatan görseli

== Dost ve Faşist İtalya'ya Dair ==

Dünkü İtalya,
Ve bugünkü İtalya

"aşım on senede bütün bir memle-
ketin manzarasını değiştirmiştir

Faşist İtalya'da
Ziraat ve sanayi

M. Musolini'nin ziraat kanunu, İtalya'nın istiklâl ve inkişafını temin etmiştir

İtalya'nın Frans'a'dan istediği, kendisi ne yapılan haksızlıkların tamiridir

Ekip biçme fikrinin ilk icat edildiği Roma'da beymelmül bir ziraat sergisi açılacak

İtalya'nın hakları, İtalya'nın metalibi

10 Temmuz 1935: Ekonomi Bakanı Celal Bayar incelemelerde bulunmak amacıyla 1,5 aylığına Sovyetler'e gitti.

11 Temmuz 1935 tayin e- Devamı — Z A M A N —

Ekonomi Bakanı dün gitti

B. Celâl Bayar, Rusyada bir buçuk ay ekonomsal incelemelerde bulunacak

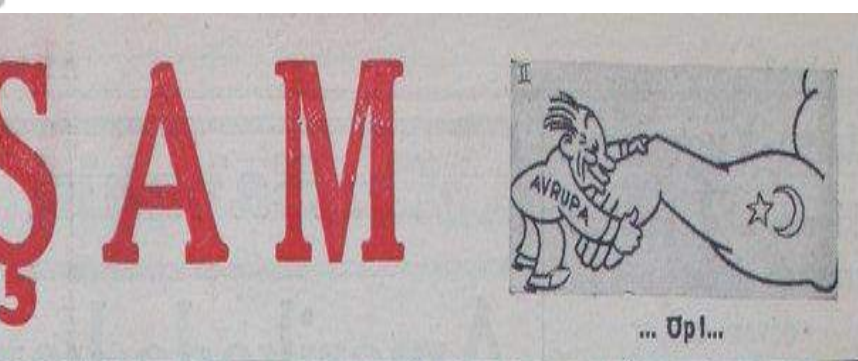
Ekonomi Bakanı ve diğer gidenler Çiçerin vapurunda İlbayla beraber

Ekonomi Bakanı Celâl Bayar dün öğleden sonra, Sovyet bandıralı Çiçerin vapuruyle Odesaya hareket etmiştir.

Bakan Rusyaya gitmeden evvel kendi ahbablarına, sevenlerine, ve ekonomi işleri ile uğraşanlara...

retmen Bayan Afet, Başyaver Celâl, sayırlar, İlbay Muhittin, İş Bankası Direktörü Yusuf Ziya, Deniz Ticaret müdürü Müfit Necdet, Deniz yolları Direktörü Sadettin ticaret ve ekonomi müessesati direktörleri, ve dostları tarafından karşılanmıştır.

İstanbulun ve Türkiye'nin kaydettiği büyük hadiseden başka bir intıba: Necib misafirimiz ve Atatürk otomobilde yanyana, İngiliz sefaretine gidiyorlar

— 21 Eylül 1934 Telefon : 24240 (İdare) - 24249 (Tahrir) - 24248 (Matbaa) - 20113 (Klişe)

Ankara 1 (Telefonla). — Reisicumhur Atatürk bugün Büyük Millet Meclisinde şu ankuza irad etmiştir:

Beyinci devrenin üçüncü yılını geçiriyoruz.

Herşeyden önce, sevgili Kamutay arkadaşlarımla, yeni gelişme yılı buluşacağız. Karşı karşıya buluşmakta duyduğum derin sevinç ve sadetini ifade etmeliyim. Sizi yüksek saygı ile selamlar ve bu gelişme yılınızda da millet ve memleket için fevkalî başarılarla bezenmesini dilerim.

Memleket huzur, sükûn ve refah içinde

Sayın Millet Vekilleri,

Memnuniyetle gördükteyiz ki Cumhuriyet rejimi, yurdumuzda huzur ve sükûn en iyi yerleşmesini temin etmiş buluyor. Vatandaşlar ve bu yurtda oturanlar, Cumhuriyet kanunlarının teki garfilar altında kendileri için hayırları buluyor, refah ve sadetini emellerinde azamî istidat etmektedirler.

Milletimizin layık olduğu yüksek medeniyet ve refah seviyesine varmamız alkoyabilmeye hiçbir engel düşüncemize yer bulamadığımız ve

luguza temin edeceğe, yerine göre tedbirler bulmalı ve salihiyetlerini

yetke inkıfak etmektedir.

Aynı Vekâlet, kendine verdikmiş göçmen işlerini de sosyal ve ekonomik politikamıza uygun olarak başlatmış görmektedir.

Vekâletün, «Sağlam ve gürbüz nesil, Türkiye'nin mayıdır» prensibini, pek iyi kavrayarak salıhatma elduğunu takdire değer buluruz.

Kara ve deniz ticaret kanunlarımızı ıslah edilmelidir

Yüce Saygılar.

Bilindiği gibi, biz yurdemniyeti içinde fedlerini emniyetini de, layık olduğu derecede görününde tutarız.

Bu emniyet, Türk Cumhuriyeti kanunlarımızın, Türk hükümetlerinin teminatı altında, en ileri şekilde mevcuttur. Kanunlarımızda yaptığımız bazı tedbirler ve kabul buyurduğumuz «Müşahid Cümlemiz» kanunları, bu maksada kuvvetli hizmet etmiştir.

Adli bünyemizin ve kanun disiplinimizin; daha bu yönden inçilemelerini, Türkiye'nin namık hayatına, hiç şaşırdan, uygunlukları temin edilmelidir.

Bu lüzum karşısında, kara ve deniz

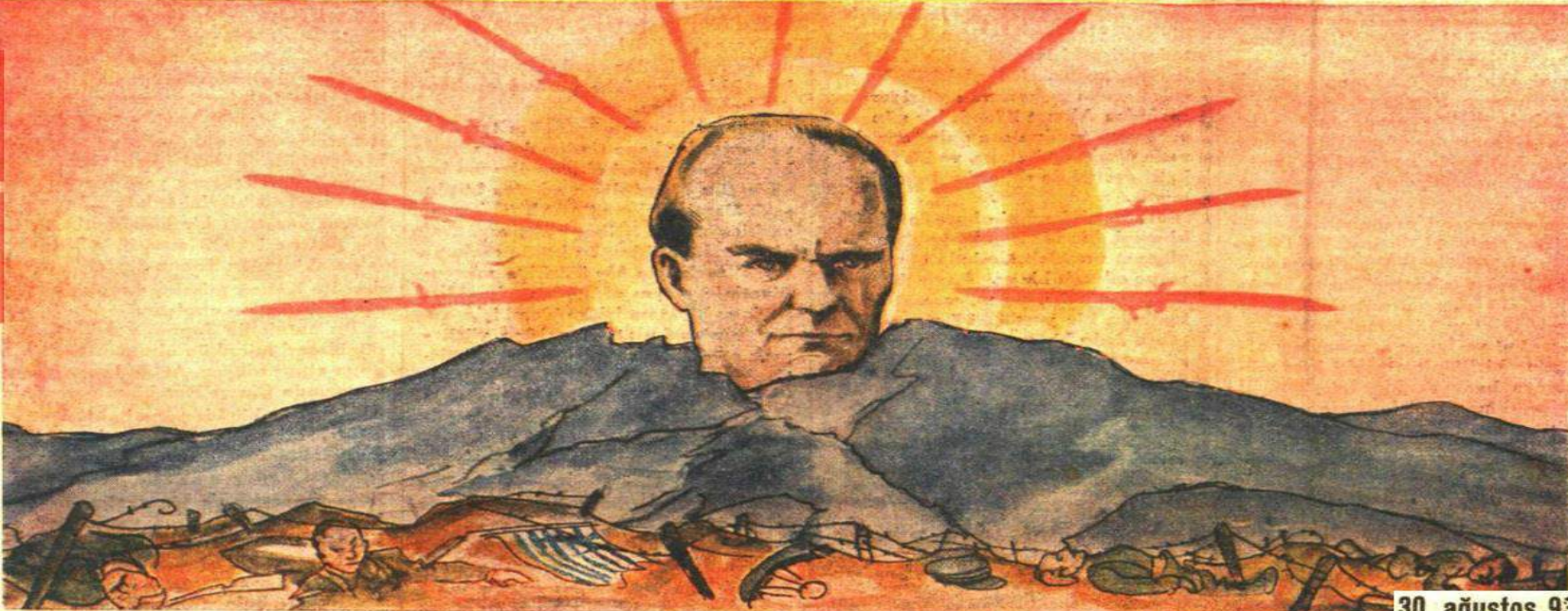
DİŞ POLİTİKA YAPIMI: ATATÜRK VE ARKADAŞLARI

Uzun süren savaş yılları içinde Türkiye’de ticaret sınıfının büyük bölümü kaybedilmiş ve Cumhuriyet kurulduğu sırada bürokrasinin karşısında sınıf düzeyinde bir rakip kalmamıştı. Diğer bir ifadeyle savaş yılları boyunca burjuvaziden arta kalan kesim, bürokrasiye karşı özerk bir tavır alabilecek ya da onu dengeleyebilecek bir sınıf oluşturma noktasında bir hayli zayıf kalmıştır (Keyder, 2007: 103). Buna bir de Takrir-i Sükûn Kanununun yürürlükte kaldığı süre boyunca ‘Kemalist çevre dışındaki **tüm potansiyel iktidar rakiplerinin yok edilmesi**’ eklenince (Zürcher, 2007: 124) dış politika yapımı konusunda ülkede **Mustafa Kemal ve arkadaşlarından başka kimse kalmamıştır**. Takrir-i Sükûn Kanununun yarattığı siyasi iklim yirmi yıl boyunca etkili olmuş ve 1940’ların ortalarına kadar Türkiye’de dış politikayı Atatürk, İnönü ve yakın çevrelerindeki isimler şekillendirmiştir. Parti gurubu

Atatürk dönemi dış politikasının 3 önemli aktörü: soldan sağa Tevfik Rüşdü Aras, İsmet İnönü ve Mustafa Kemal Atatürk (1937)

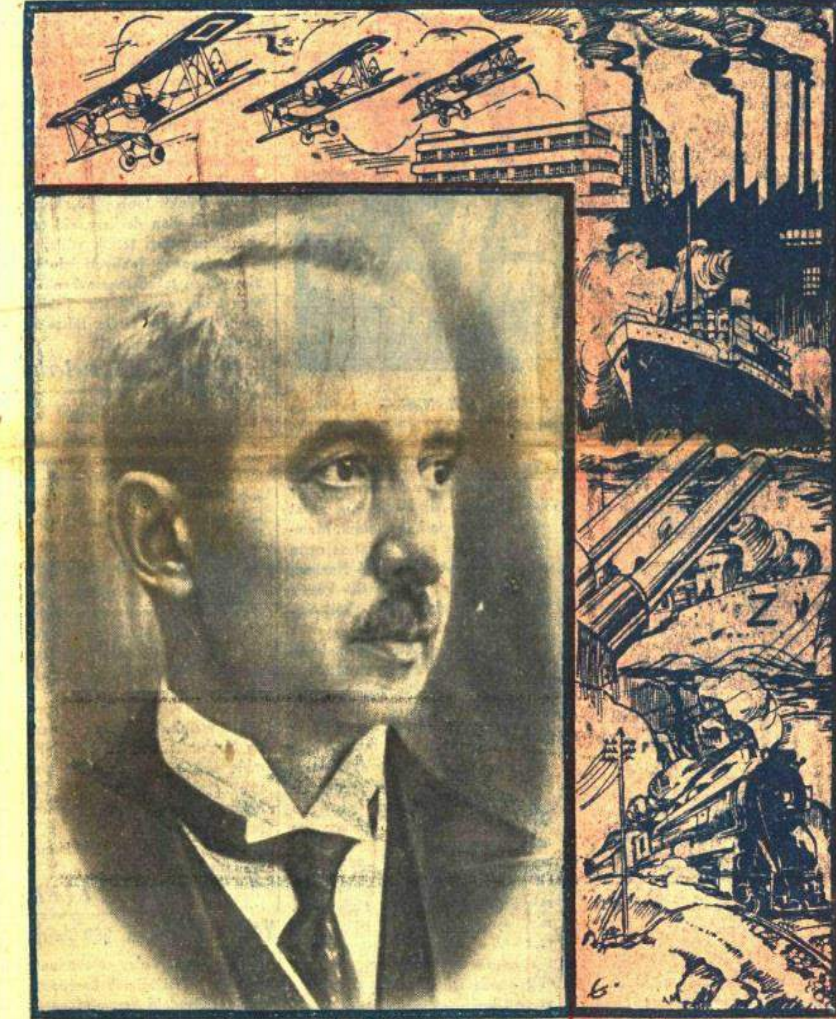
O Sabah Güneş Böyle Doğmuştu!

4 Mart 1935

İsmet İnönünün Başbakanlıkta onuncu yıldönümü!

Milletin makûs talihini yenen Atatürk, Cumhuriyet ve inkılâbın, yaratan dimağı, İsmet İnönü işliyen kolu olmuştur

ya da dönemin diğer siyasi organları ise önderlik kadrosunu denetleyen mekanizmalar olarak değil, siyasal sistemin yu- karıdan aşağıya doğru denetlenmesi doğrultusunda çalışan ve önderlik kadrosuna bu doğrultuda yardımcılık eden bi- rimler olmuşlardır (Soysal, 1964: 115).

Dış politika yapımının yasal zeminine bakıldığında ise, 1924 Anayasası dış politikanın belirlenme yetkisini sadece parlamentoya verirken, yürütülmesinden cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulunu sorumlu tutmaktaydı. Dolayısıyla, yasal olarak parlamento dış politikanın belirlenmesi sürecinin te- mel aktörü olduğu kadar, uygulanmasında da son sözü söy- leme hakkına sahipti (Efegil, 2002: 142). Fakat Takrir-i Sükûn Kanunu sonrası iklimde 'Atatürk'ün partisi' olarak bilinen Cumhuriyet Halk Partisi tek aktördü ve "siyasal sistem, anayasanın değil, söz konusu parti tüzüğüne öngördüğü şekilde işliyordu" (Koçak, 2002: 120; Mardin, 2002: 64). Bu nedenle Atatürk döneminde dış politika yapımının nasıl iş- lediğini anlama noktasında 1924 Anayasası yanıltıcı olabilir. Örneğin 1927 tarihli parti tüzüğünde karar alma noktasında lider kadrosunun tek belirleyici aktör olduğu ve bu kadro- nun aldığı kararlara yönelik bir itirazın getirilemeyeceği be- lirtilmekteydi.

Sonuç olarak, o dönem için parlamentoda tek partinin olduğu ve bu partinin üyelerinin Atatürk'ün bizzat yaptığı seçimle belirlendiği göz önüne alınırsa dış politikanın belir- lenmesi noktasında temel aktörün Atatürk ve yakın arkadaş- ları olduğu söylenebilir. Meclisin temel görevi ise üst kadro- nun dış politikasını ve bu doğrultuda yaptığı antlaşmaları onaylamak, bu onay öncesi yapılan konuşmalarda ise söz konusu süreci övmek ve daha sonra da kararları 'oybirliği' ile almak olmuştur (Soysal, 1964: 111-112).

Atatürk yaşadığı dönem boyunca Türkiye'nin dış politi- kasını formüle eden ve uyguladığını yakından takip eden bir

SEKİZİNCİ SENE — No. 2566
YUNUS NADI
İDAREHANESİ:
Büyükmecidiye karşısında dairi mahsası
Telgraf: İstanbul Cumhuriyet
Posta kutusu: No 246
Telefon: Büyükmecidiye 23236
İdare müdürü 23235, Matbaa 20472

Cumhuriyet

ABONE ŞERHİ
MÜDDET: TÜRKİYE İÇİN HABİÇ İÇİN
Seneligi 1400 Kr. 2700 Kr.
6 Aylığı 750 Kr. 1450 Kr.
3 Aylığı 400 Kr. 800 Kr.
Nüshası her yerde
5 Kuruştur

Vatan Hainlerine Söz Hürriyeti Verilemez!

Memleketin mukaddesatına dil uzatmağa kadar ileri giden alçaklara hatlerini bildireceğiz. Bu, bugün için ve her zaman vatani ve millî vazifelerin en başında bulunan bir vecibedir.

Bazı dostlarıma
Ve bilhassa muhterem
Efkârî umumiyeye

Memlekette güya muhalefet ya-
pıyorlarmış diye muhteris ve alçak
her türlü edepsizliği caiz gören bazı
sokak süprütüsü mahlûkata karşı
açtığım mücadelenin davet ettiği
söğüntülere bakan bazı dostlarıma
muhtelif kelime ve ifadelerle tek-
rar ettikleri bir noktâ nazar var ki
şudur:

— Canım efendim, mahiyetleri
zaten malûm olan bu kabil eghaza
bu kadar ehemmiyet vermiş olma-
nız doğrusu fazla. Hem çitkefe taş
atmak. hem de herkesin bildiği bir

Haricî ticaretimizin bir
muvaffakiyeti daha!

Breslâv Sergisinde Türk pavyonu ve
millî mahsulât çok takdir kazandı

Muhtelit Encümen
Muamele vergisini mü-
zakereye başlıyor

Muhalefet; namusa sög-
mek demek değildir!

Hiç bir memlekette, bizdekinden
fazla kelâm hürriyeti verilmemiştir

Ankara 28 (Telefonla) — Yoz-
gat meb'usu Cevdet Bey «Muhale-
fet bu mu?» serlevhasile Hâkimiyeti
Milliye'de yazdığı bir makede mu-
halefetin ne tarzda idareî kelâm et-
tiğini hulâsa ederek diyor ki:
«O kasideden işte bir iki cümle
«hürriyet» ve bunlardan dalavî ka-
le mi yapılacak? Muhalefet bu mu-
dur? Artık bunları okuyucuların se-
lim muhakemesine bırakıyorum.
Asıl mes'elenin tuhaf noktası şu-
rasydır:
Bu kadar serbest yükselen nara-
lardan sonra hâlâ bu memlekette
matbuat hürriyeti yokmuş, gazete-

Tevfik Rüştü Bey

Hariciye Vekili, Montrö dönüşü Büyük Şefe arzi tazimat ediyor

isim olsa da, Atatürk'ün başbakanlığını yapan İsmet İnönü ve yine bu dönemde uzun bir süre dışişleri bakanlığı görevinde bulunan Tevfik Rüştü Aras dış politikanın yapımında etkin rol alan isimler olmuştur. Dolayısıyla buradan hareketle Atatürk dönemi boyunca Türkiye dış politikasını şekillendiren temel unsurun bir ideolojiyi veya doktrini esas alan bir parti görüşü ya da kamuoyunun da dâhil olduğu bir tartışma ortamı değil, aksine Atatürk ve İnönü'nün diplomatik tercih ve manevralarının olduğu söylenebilir (Soysal, 1964: 118-119).

Lozan sırasında yapılan görüşmeleri yürüten heyetin başında olan İnönü, uzun süren başbakanlığı dönemlerinde de yurtdışı temasları ve yabancı ülkelerle ilişkileri yürüten en önemli isim olmuştur.

Dışişleri bakanlığı görevini üstlenen Tevfik Rüştü Aras ise Atatürk ve İnönü'nün talimatları dışına çıkmamış, temelde bu talimatların pratiğe aktarılması sürecinde aktif bir rol üstlenmiştir. Aras yaptığı yurtdışı görüşmeler sırasında ve sonrasında Atatürk ve İnönü ile görüşmeden önce basına bir açıklamada bulunmadığı gibi, 'Atatürk'ün dışişleri bakanı' olarak anılmış ve kendisi de Atatürk'ün talimatlarını harfiyen yerine getirdiğini çeşitli vesilelerle dile getirmiştir (Aras, 2003). Bu bağlamda Aras'ın dış politikanın oluşumundan çok yapımı sürecinde etkin olduğu ve tam da bu nedenle Türkiye dış politikasının uygulanması sürecinde bir bürokrat işlevi gördüğü söylenebilir.

lanma yeri haline getirmeğe çalışacağız.

64 — Yurdda barış ve dünyada barış, başlıca prensipimizdir. Yurdda barış, dünyada barış

65 — Ulusun yüksek asıgı- İşyarlar

C. H. P.

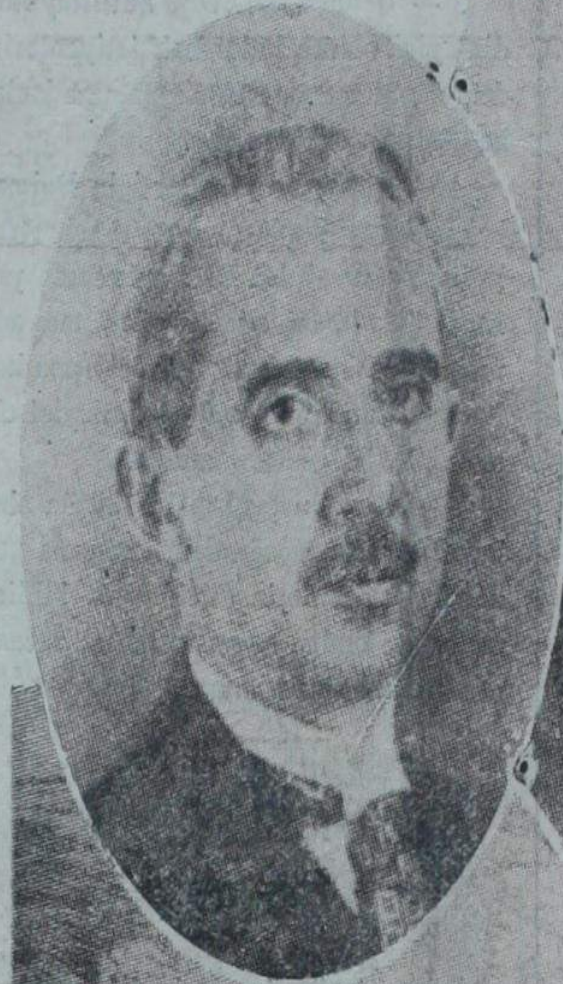
Partinin Dördüncü Büyük Kurultayı Onaylamıştır.

Mayıs 1935

PROGRAMI

Büyük reisimize, onun büyük Başvekiline ve dünya karşısında barışçı Türkiyeyi reislerinin teveccühüne lâ-

yık büyük bir kudret ve dürüstlikle temsil eden T. R. Arasla arkadaşlarına teşekkürlerimizi sunmaktayız.

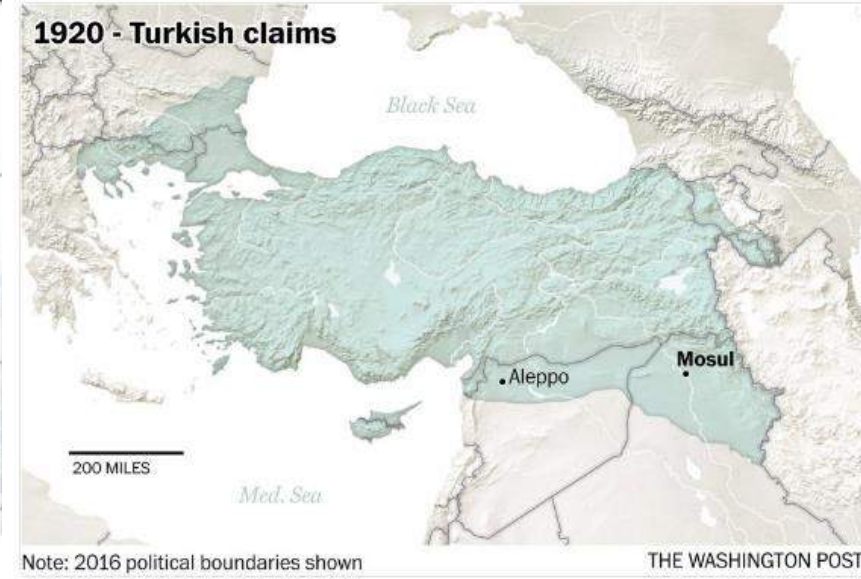
DIŞ POLİTİKA UYGULAMALARI

Sovyetler Birliği ile İlişkiler ve Kurtuluş Savaşı

Birinci Dünya Savaşının ardından Osmanlı hükümeti-ne kabul ettirilmeye çalışılan Sevr Antlaşması, Osmanlı topraklarının savaşın galipleri arasında paylaşılmasını ve

10 Ağustos 1920: Birinci Dünya Savaşı'nın galipleri ile Osmanlı İmparatorluğu arasında imzalanan **#Sevr** Antlaşması

28 Ocak 1920: son Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından oy birliği ile kabul edilen Misak-ı Milli'de öngörülen toprakların haritası

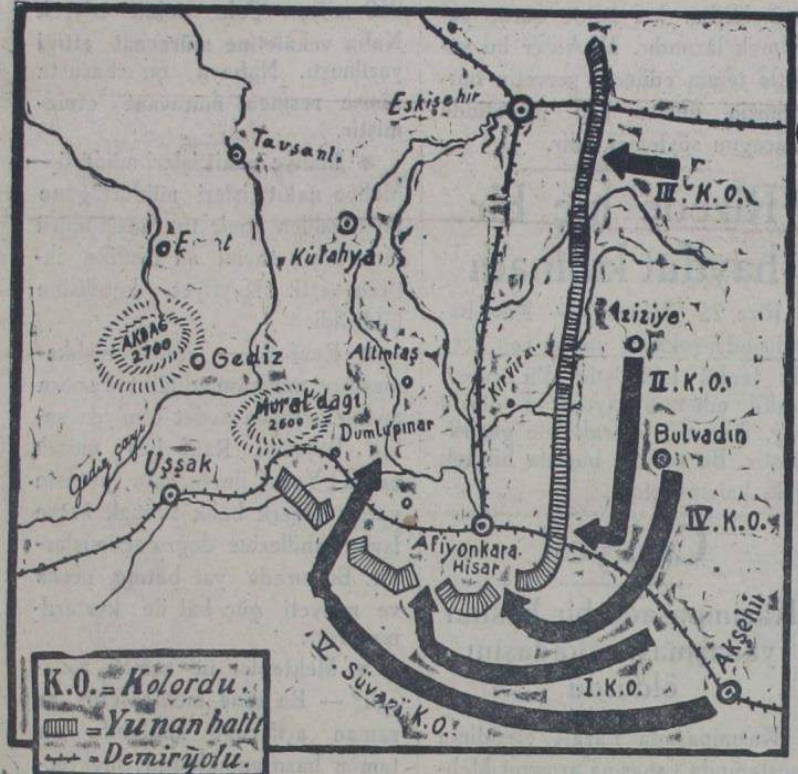
Eylül 1922: Türk ordusuna 30 Ağustos zaferinden sonra hedefin İzmir olduğunu işaret eden bir görsel

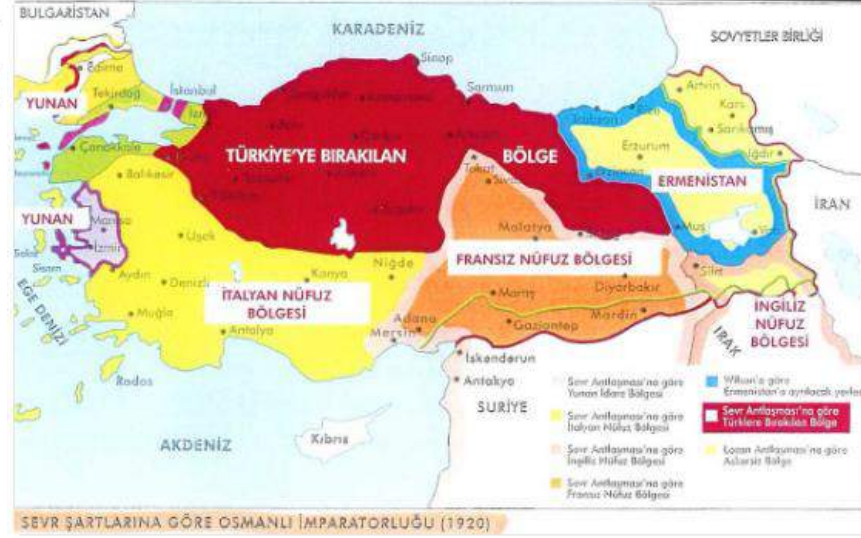
26 ağustos..

27 Ağustos 1929

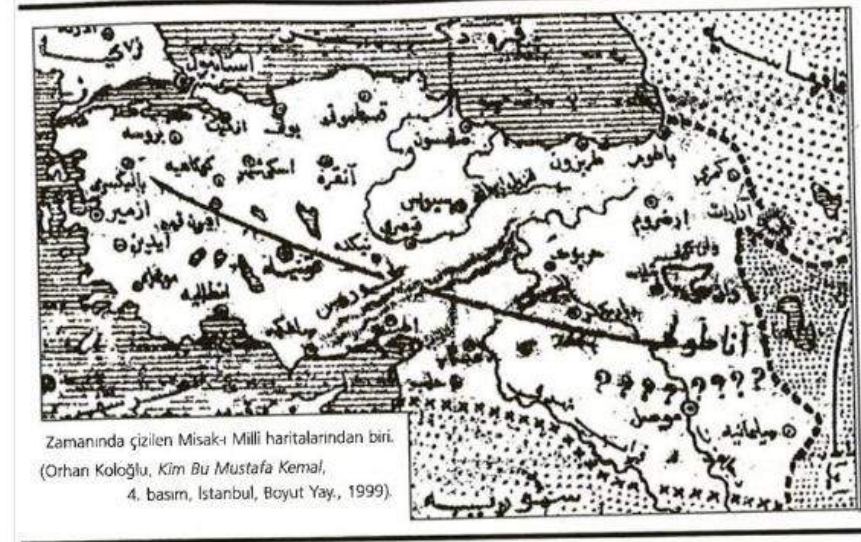
Anadoluda Yunan ordusunu mahveden büyük taarruz bugün başlamıştı

Yunanlıları nasıl ihata ettiğimizi gösterir harita

28 Ocak 1920: son Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından Misak-ı Milli'ni en eski haritalarından biri.

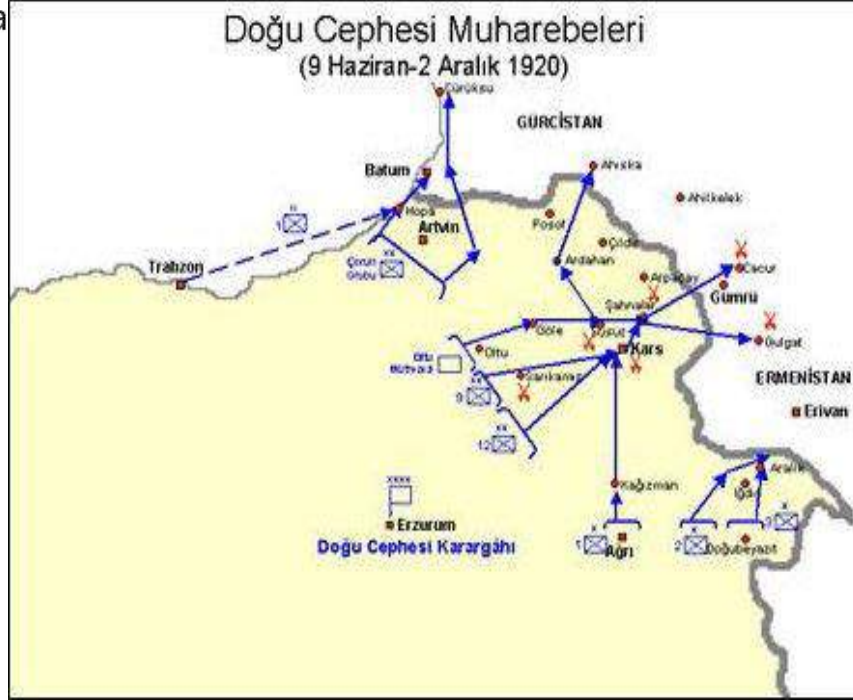
Anadolu'da kalan küçük bir toprağın da egemenlikten yoksun bir şekilde Osmanlı'ya bırakılmasını öngörmektedir. Fakat Osmanlı'nın işgal edildiği için onaylama imkânı bulmadığı bu antlaşma, kısa süre içinde Anadolu'da **Mustafa Kemal, Kazım Karabekir** ve güney bölgelerindeki bazı yerel güçlerin önderliğinde başlayan Kurtuluş Savaşının gölgesinde kalmıştır. Savaş boyunca Batılı güçler işgalci konumdayken, **Sovyetler Birliği ve Asyalı Müslümanlar** Anadolu'daki bağımsızlık mücadelesine para ve silah yardımı temelinde destek veren iki dış unsur olmuştur (Zarakol, 2011: 126). Bu nedenle Mustafa Kemal önderliğindeki kadroya göre, gerek silah gerekse diplomatik destek sağlanması noktasında Moskova, Batılı güçlere karşı yürütülen Kurtuluş Savaşının başarılı olmasında kritik bir öneme sahipti. Başlangıçta İngiltere ve Sovyetler arasında dengeli bir politika izleyen Ankara, **İstanbul'un Mart 1920'de İngilizlerce işgal edilmesinden sonra** bütünüyle Sovyetlere yakınlaşmıştır. Nitekim Mustafa Kemal tarafından **26 Nisan 1920'de Moskova'ya** gönderilen mektupta 'bütün gücümüzle... emperyalist hükümetlere karşı savaşıma amacıyla... Sovyet Rusya'nın kavgasına katılma' taahhüdü verilmiştir. Sovyetlerin malzeme yardımı ve diplomatik desteğine karşılık olarak ise **Ankara, Gürcistan ve Azerbaycan'ı Sovyetlerle birliğe zorlama** diğer bir ifadeyle Kafkasları Sovyetler kontrolüne sokma sorumluluğunu üstlenmiştir (Gökay, 2006: 105).

Mustafa Kemal'in gönderdiği mektup dönemin hariciye vekili **Bekir Sami'nin Temmuz 1920'deki Moskova ziyareti ve ardından Ağustos ayında imzalanan Türk-Sovyet ön antlaşması** ile somut bir zemine taşınmıştır. Buna göre Sovyet yardımının Anadolu'ya ulaştırılması için taraflar arasında kara bağlantısının sağlanması gerekiyordu ve bu noktada temel engel ise Ermenistan'dı. Bu doğrultuda Türk birlikleri Eylül

Hindistan Hilafet Komitesi, Kurtuluş Savaşı'na toplam 675.494 Türk Lirası ve 156 bin İngiliz Sterlini gönderdi (Atatürk'ün teşekkür mektubu)

غازی مصطفی کمال پاشا و هندستان
یاشامغیر تلمی سید چوناغی کونخوری کیمتورده ندر اوردو صاحب عزم قووات طرفندرمه سوق
واداره ایملی هندستانه دعوانسنگ موقفیت لاندلر توج ایله جکندرمه ایله واداره ایملی یورپورلر
هندستان مرکز خلافت قومیت سی رئیس غیر شاکسم سید چوناغی حضرتلرینه
هیچ برحق وعده استناد ایتمکسین ملکتمزک آلدوختدار یارجه سی اشغال آله یل و آلامولوی
استیلا ایدمک استقلال دعوانسی حکوم عقابت آلمه کیمک چالیشان یونان اودوسی هابینه احراز ایتمکسین
یورک ظفری تسیداً ۱۷ ایلده طرف حاللرندن ایراد یورولان ملکات صورت محرره سی آتیماق
یورک لردم مطالعه ایدمکسین - بزم یورک ظفری بزمک تولید ایدمکسین تشاچ عقیده یالکون تورکاتک
مقدراق اوزونه مؤتر اولمک قالاچق حین زمانده یوتونلکدیده ظفری کندی حیات واستقلال قری
تهید وتصیق آله یل ظالم طایفه حرکت ایچون تشبیح ایدمکسین
فی الحقیقه کمال عزم واصرار ایدل ادا و مدافعه ایدیلان استقلال، حق و حریت دعوانسینک
موقفیتی کلیاً منع ایدمکسین هیچ بر قوت متصور دکلدو - ذات حاللری ورنفای ساهیلری کیم فدا کار
وصاحب عزم ذوات طرفندن سوق واداره ایدیلان هندستان دعوانسینکده بک اوزاق اولایان بزمانده
موقفیت کاله ایله توج ایدمکسینک تلماً امیدوار یولوتور ووتک ایچون دعا ایلمیورز
طرفندن اسراز اولونان ظفرده هندستان ایچونده هم بر حصة شرف وادور - بالخاصه همت
حاللریه تأیید یورولان معاونت ماده واصله یاره لر ی تورکیا دعوانسینک تحقیق بولنده بک زیدم
ایشمره یاراشدور - یوزدن سوکره دخی هوام ایدمکسینک مظهرت معنویه کن صورت نهاییه همدی
اولان ملکتمزک تسرینه وکمال ایلمسینک تلماً استحصانه یاردیم ایدمکسینک
بالخاصه اردوسینک یی ناله قهرمانانی ایدل یونانیلردن قورناریلان یوزیک کیلومتره عربی اراضیده
سک کن میلیونلره اهالی ایلمسینک و مأوا یاز و اوزاقسین بر حاله یافلاشان قیضه تائیرانه مروض
بولمکدورلر - یونانیلرک غیر قابل تصویر وحشتلری و تحریکاتلری یوزندن بووضعینه دوشن تورکیا
مسلمانلری، هندستانده کی دین قرداشلرک واسع صورتده معاونتله یارچیدورلر
تورکیا خلقی حقتده دایما یوکسک برعلانه ایله حرکت ایدن و هر فرسده سیحی توجهانی اظهار
آله یل یوتون همدی قرداشلریزه حرمتکار سلاملری و تحیاتلری عرضه نورمک حاللری دجایده
و ذوات حاللریه احترامات قلبیه عرض ایدمکسین ایدمکسین
نه کلاه و نه عمامه و نه...

On 26 April 1920, **Muṣṭafā Kemāl** sent a letter to Lenin in which he proposed the opening of diplomatic relations. In the name of the Council of People's Commissars, Chicherin replied agreeing to this on 2 June 1920. In July a Turkish delegation went to Moscow and, in spite of the temporary tension between the two countries in the autumn of that year over Armenia, the first ambassador of the new Turkey took up

Komünist şairin muhakemesi
Şair Nazım Hikmet B.in muhakemesi dün yapıldı
Muhakeme hararetli oldu, iddia makamı şairin beraetini istedi, karar pazara

1920'de harekete geçip Ermenistan'ı işgal etmeye başlamıştır. Kazım Karabekir komutanlığındaki askerî birlikler Kars ve Ardahan'ı ele geçirip ardından 2 Aralık 1920'de Ermenistanı genişleme emellerini sona erdiren Gümrü Antlaşması'nı imzalamak zorunda bırakınca, Sovyetler Birliği de Türk ordusunun daha fazla ilerlemesini engellemek amacıyla Ermenistan'ın kalan kısmını işgal edip kendi topraklarına dâhil etmiştir.

Moskova'nın bu adımı Anadolu'da küçük ölçüde bir rahatsızlığa neden olsa da, Sovyetlerin silah desteği Anadolu hareketi için bir hayli önemliydi ve Ermenistan üzerindeki gerginliğe kurban edilemezdi. Şubat 1921'de Sovyet ordusu Kafkaslardaki son bağımsız devlet olan Gürcistan'a karşı harekete geçince Türkler de Gürcistan'a müdahale etmiş ve 8 Mart 1921'de Batum'un alındığı ilan edilmiştir (Gökay, 2006: 121).

Bu karşılıklı işgal Sovyetler ile Anadolu hareketini bir kez daha karşı karşıya getirmiş olsa da, batıdaki Yunan ilerleyişi karşısında Sovyet desteği Ankara için Batum'a feda edilmeyecek kadar önemliydi.

Sonuçta Ankara ve Moskova 16 Mart 1921 tarihinde 'Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması' imzalamışlardır. Antlaşmaya göre Moskova Misak-ı Milli'de ilan edilen bütün topraklarla birlikte Ankara hükümetini tanıırken, malî ve askerî yardım konuları antlaşma metninde yer almamıştır. Bu nedenle Sovyetlerin Kurtuluş Savaşı boyunca Anadolu hareketine yaptığı askerî ve malî yardım tartışma konusu olmuş ve miktarlar konusunda bir netlik söz konusu olmamıştır (Gökay, 2006: 148-150).

Sovyetler Birliği ile bu yakınlaşmanın bedeli ise Ankara yönetiminin Misak-ı Milli sınırları içindeki Batum'dan vazgeçmesi olmuştur. Antlaşmayla Batum'u Gürcistan hâkimiyetine bırakan Ankara, daha sonraki dönemlerde de Batum

16 Mart 1921: Türk - Sovyet Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması imzalandı (Resimde, Rıza Nur, Yusuf Kemal Tengirşenk ve Georgiy Çiçerin)

13 Ekim 1921: Sovyet desteğini kaybetmek istemeyen Anadolu direnişi Misak-ı Milli'nin dışına çıkarak Batum'u Gürcistan'a bıraktı.

Kutlu bir yıldönümü Türk - Rus dostluğu bu gün 15 inci yılına girdi

921 de imzalanan muahede; bu mes'ud
vesile ile on sene daha uzatılıyor

Türk - Sovyet dostluğunun samimi bir tezahürü: Atatürk Cumhuriyetin
10 uncu yıldönümü bayramında, Ankarada, Sovyet Müdafaa Komiseri
Mareşal Vorosilof ile görüşürken

Türklerle Ruslar, tarihten evvel te - günden bugüne kadar Türklerle temas-
masa girişmiş milletlerdir. Slav ırkına larını muhafaza ettiler. İlk çağların
mensub olan Ruslar, daha Tunç devrinde medli, cesirli hayatında, orta çağların
de orta Asyadan garbe göçmüşlerdi. O (Arkası 10 uncu sahifede)

konusunda yeni bir düzenleme talebini hiçbir şekilde gündeme getirmemiştir (TDP, 2004: 168).

Sovyetler tarafından verilen taviz ise antlaşmayla tarafların kendi ülkelerinde diğer devletin hükümetini devirmek amacı güden teşekküllerin oluşmasına izin vermeyeceğinin taahhüt edilmesiydi. Söz konusu taahhüt Türkiye ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin 'çıkar' ilişkisiyle sınırlı kaldığını, ilişkilerin ideolojik bir yakınlığa dönüşmeyeceğini açık bir şekilde ortaya koymuştur.

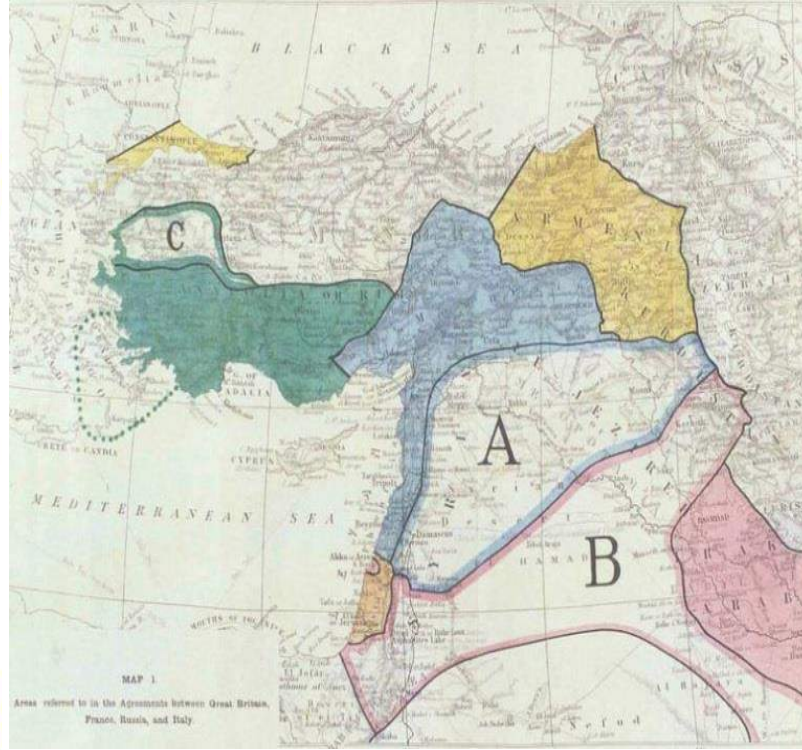
Türkiye'deki sol hareketin alternatif bir iktidar merkezi olma talepleri düşünüldüğünde Sovyetler Birliğiyle yapılan bu antlaşma hem sol hareketlerin yeni rejim tarafından tasfiye edilmesi sürecinin sorunsuz geçmesine hem de bu hareketlerin en önemli dış destekten mahrum bırakılmasına imkân sağlamıştır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında birçok araştırmacı Kurtuluş Savaşında askerî zaferin İngiltere ve Sovyetler arasındaki rekabetin çok iyi şekilde kullanılmasıyla mümkün olduğu sonucuna varmıştır (Hale, 2013: 31).

Sovyetler Birliği ile bu yakınlaşma ve Sovyet sınırındaki askerî güçlerin Batı'ya kaydırılması Ankara'nın elini Batılı ülkeler karşısında önemli ölçüde güçlendirirken, bu yakınlaşmayı Anadolu'nun Batı bölgelerini işgal altında tutan Yunanistan'ın ve güney bölgelerindeki Fransız ve İtalyan güçlerinin gerilemesi izlemiştir.

İlk olarak Kasım 1920 seçimleri sonrasında Yunanistan'da iktidarın değişmesi İngiltere başta olmak üzere Batılı güçlerin Atina'dan desteğini çekmesine, daha sonra da Yunanistan'ın savaşı kaybetmesine giden süreci başlatmıştır (TDP, 2004: 186; Gökay, 2006: 174).

Ardından İtalya Temmuz 1921'de Anadolu'da işgal ettiği bölgelerden çekilirken, 28 Ekim 1921'de Fransa ile yapılan antlaşma sayesinde Türkiye henüz resmî olarak kurulmadan ilk kez Batılı bir devlet tarafından tanınmıştır.

1921: Mustafa Kemal, Henry Franklin-Bouillon ile. Fransız diplomat yeni "devleti" tanıyan ilk anlaşmalardan birini imzalıyor.

Lozan, Türk tarihinde yeni bir devrin başlangıcıdır!

O, Dumlupınarın tamamlayıcısı olmuş ve İstiklâl Harbinde can verenlerin fedakârlıkları boşa gitmemiştir!

24 Temmuz 1935

Türkün binlerce yıllık tarihi, unutulmaz büyük günlerle doludur. Eğer, bazı sonradan görme uluslar gibi, yapıp ta büyük günlerimizin hepsini kutlulamağa kalksaydık, her 24 saatte dört bayram da yapsak, gene yılın 365 günü yetişmezdi. Türk, zafere o kadar alışkın ve kanıksamıştır ki İstanbulun fethi gibi, dünya tarihinde bir devri kapayıp, yeni bir devir açan bir zaferi bile kutlulamağa ihtiyac duymaz.

Türk ulusu, tarihle beraber kopup gelen varlığında, acı, tatlı nice günler görüp geçirmiştir. Bir ulusun büyük lüğü, tatlı zafer günlerinden ziyade, acı felâket günlerinde belli olur. Biz zafer günlerimizde sarhoş ve azgın olmadığımız gibi, felâket günlerimizde de umudsuz ve miskin olmadık.

Tarih denilen potada erimiş, kendi kutlu kanile su verilmiş, talih denilen haddeden geçmiş, temiz ve sağlam bir çelik gibi, örs ve çekici olmuş, yenmeğide, yenilmeğide tatmış ve hazmetmiş, pişkin ve yüksek bir milletiz.

Daha uzaklara gitmeden şu hepimizin yaşadığı günlere bir göz atalım. Çanakkale ile Kütülemmarenin sevinclerini, Sarıkamışla Nablus meydan muharebesinin acılarını aynı merdlikle karşılamadık mı? Mundrostan, İzmir işgalinden, 16 Marttan, Sevreden sonra,

Eski Kuvâ-yi Milliye'den öne

Sevrde nasıldı, Lozanda ne oldu?

İngiltere ise Şubat 1921 Londra Konferansı sırasında Ankara'yı ilk kez muhatap almıştı. Yunanları yenen Türk ordusu Trakya'yı da ele geçirince İstanbul'da işgalci olarak bulunan İngiltere ile karşı karşıya geldi (Ediz, 2015: 318). Bu gelişmenin ardından 3 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkesiyle İstanbul'dan çekilme süreci yapılacak barış antlaşmasının sonrasına bırakıldı. Dolayısıyla henüz Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye, İngiltere hariç Batılı devletlerle savaş ilişkisini sona erdirip bu ülkelerle işbirliği için yeni bir zemin oluşturmuştur. İngiltere her ne kadar Mustafa Kemal'in zihninde Batılı devlet ve toplum yapısı için bir simge olsa da, işbirliği için bu ülkenin diğer devletler gibi Türkiye'yi egemen bir devlet olarak kabul etmesi gerekiyordu (Kürkçüoğlu, 1978: 78).

İngiltere'nin bu tutumu savaş sona erdiğinde yapılan Lozan görüşmelerine de yansımış ve Londra yönetiminin Türkiye'ye egemen ve eşit bir devlet olarak davranmaması görüşmelerin birçok kez tıkanmasına hatta Şubat 1923'te askıya alınmasına neden olmuştur. 24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşması imzalandığında görüşmeler sırasında Türkiye'nin egemenlik talebinin temel göstergesine dönüşen kapitülasyonlar kaldırılmış ve yeni devlet egemen bir aktör olarak uluslararası sistemdeki yerini almıştır. Dolayısıyla Türkiye heyeti Misak-ı Milli belgesinde egemenliğin en önemli unsuru olarak belirtilen kapitülasyonların kaldırılmasıyla Lozan'dan istediklerini önemli ölçüde elde etmiştir. Ayrıca Batılı güçlerin Türkiye adli sistemi üzerinde etki kurma girişimleri de sonuç vermemiş ve yabancı uyrukluların davaları da dâhil Türkiye bütün mahkemeler üzerinde egemenlik hakkına sahip olmuştur.

Lozan Antlaşması İngiltere ile ilişkilerin dostluk zeminine taşınmasını bir süre daha engelleyecek olan Musul meselesinin çözümünü daha sonraya bırakırken, boğazlar üzerinde de Türkiye'ye tam egemenlik hakkı tanımamıştır. Ant-

11 Ekim 1922: Mudanya Mütarekesi sırasında Garp Cephesi Orduları Kumandanı İsmet İnönü, İtilaf devletlerinin generalleri ile birlikte

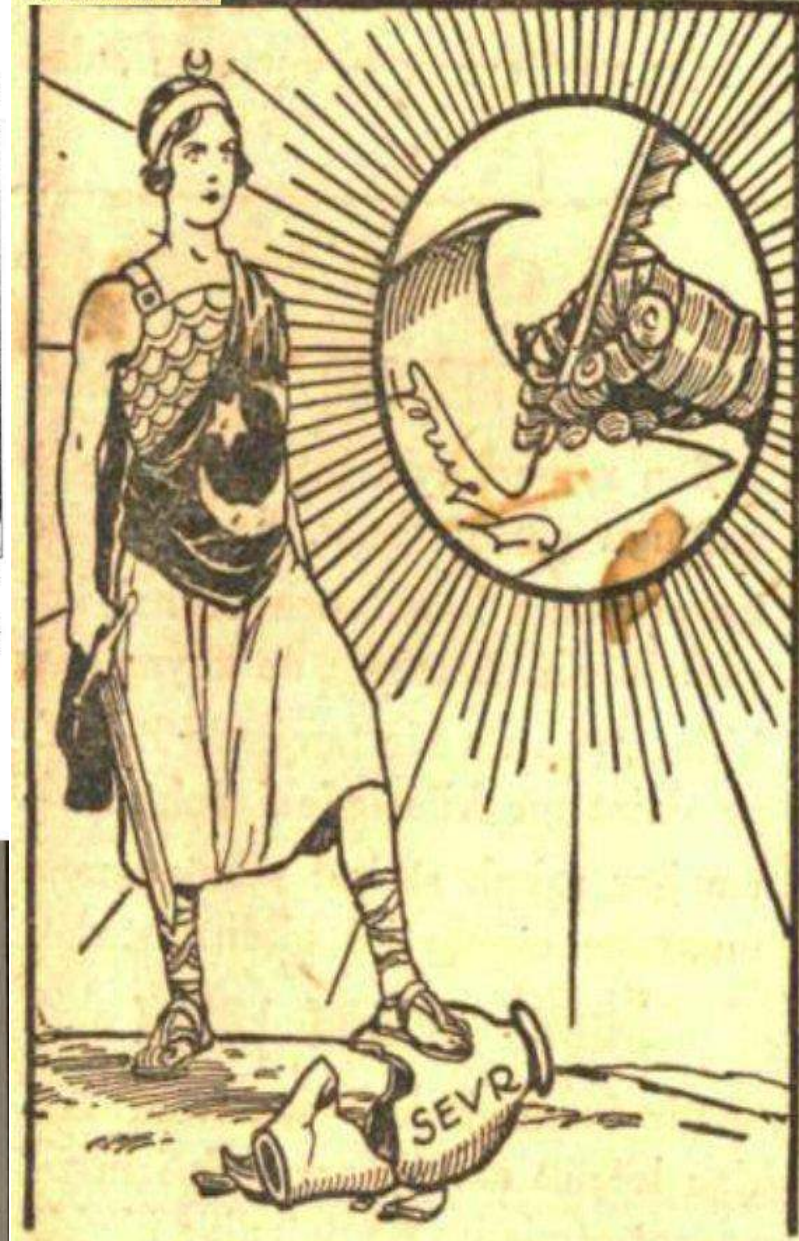

Mudanya Mütarekesini (11 Ekim 1922) imzalayan Türk ve İtilaf Devletleri generalleri. Soldan sıra ile; Fransız Generali Charpy, İngiliz Generali Harrington, Garp Cephesi Orduları Kumandanı İsmet Paşa, İtalyan Generali Mombelli. (Turgut Özakman, 1881-1938 Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Kronolojisi, Ankara, Bilgi Y., 1999, s. 303). Bkz. Baskın Oran, Türk Dış Politikası

Aralık 1922: Lozan görüşmeleri sürdüğü bir sırada yayımlanan boğazlar bölgesini (iki asker figürü ile birlikte) gösteren bir harita

24 Temmuz 1931

İsmet Paşa'nın demir eli Lozan muahedesi ni böyle imzalamıştı

laşmaya göre, boğazlardan askeri ve ticari gemilerin geçişi kurulacak **Uluslararası Boğazlar Komisyonu**'nun yetkisine bırakılırken, Türkiye'nin bu bölgede asker bulundurması da yasaklanmaktaydı.

Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye'nin en önemli destekçisi olan **Sovyetler Birliği** ile ilişkiler savaş sonrasında kaldığı yerden devam etse de, Türkiye'nin kapitalist Batılı kampa dâhil olma tercihi Moskova'da rahatsızlığa neden olmuştur (Zarakol, 2011: 136-137; Gökay, 2006: 202). Moskova cephe- sindeki bu güven kaybına rağmen, henüz Batılı ülkelerle problemlerini çözmemiş olan Türkiye Sovyetler Birliği ile iyi ilişkilerini sürdürmeye devam etmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak iki ülke arasında **17 Aralık 1925'te Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması imzalanırken**, **1927 yılında da taraflar arasında ticaretin artırılmasını öngören bir antlaşma yapılmış** tir. 1930'ların ilk yarısında da iki ülke arasındaki uyumlu ilişki devam etmiş ve dönemin Başbakanı **İsmet İnönü Mayıs 1932'de Moskova'ya kapsamlı bir ziyaret gerçekleştirmiştir**. Ziyaret Ankara ve Moskova arasındaki ilişkilerin **üç temel zemin üzerine inşa edildiğini** göstermesi açısından önemlidir. Birincisi Türkiye iki ülke arasındaki **siyasal sistem fark- larının ilişkilerde bir problem teşkil etmemesi** gerektiği konusunda ısrar ederek Sovyetler Birliği'nin sosyalizm konu- sundaki taleplerine açık olmadığını ortaya koymuştur. İkincisi ziyaret sırasında yapılan yardım görüşmeleri **Ankara'nın iki ülke arasındaki ilişkilerin temelde ekonomik düzlemle sınırlı kalması** şeklinde bir politika izlediğini gös- termiştir.

Son olarak ise Milletler Cemiyeti'ne üyeliği noktasında öncelikle Moskova'nın onayını alma çabası, **Ankara'nın Batı ülkeleri ile Sovyetler Birliği'ni karşısına almayacak şekilde bir yakınlaşma siyaseti** izlediğinin göstergesi olmuştur.

ON YEDİNCİ YIL. No: 5254

ULUS

ADIMIZ, ANDIMIZDIR

16 MART 1936 PAZARTESİ

Son haberler üçüncü sayfamızdadır.

Heryerde 5 kuruş

Türk - Sovyet dostluğu 15 yaşında

Bugün Ankara Moskovaya her günden fazla bağlılık duyuyor ve kardeş inkılabın huzur ve güven içinde insani vazifesini tamamladığını görmeği, kendi saadeti kadar arzu ediyor.

Yıl 15

Yeni zamanlar tarihinin dik - bir mutlu günde Atatürk'le birlik - ve refah vermekten başka bir şey

insaniet parçasına sükün, rahat - yet bulabilmek ihtimali olduğunu

rı arasında boğazlaşmanın niha - sal olmak bakımından ders telak - ki edilmek lazımgelir. On beş yıl

M. Litvinof geliyor

Türk-Rus dostluk muahedesi tecdit olundu ve bir resmî tebliğ neşredildi

31 TEŞRİNEVVEL 1931

M. Litvinof şerefine verilen bir ziyafet

Vasıf, Meclis Reisimiz namına Kalemi Mahsus Müdürü Refet Beylerle Hariciye erkânı, M. Litvinof'u ve refikalarını teşyi etmişler ve istasyonda toplanan kalabalık bir halk ta misafirlerimizi şiddetle alkışlamışlardır. Meclis Reisi Kâzım Pa. Hz. nin refikaları tarafından Madam Litvinof'a bir buket takdim edilmiştir.

M. Litvinof'un refakatinde Mos - Umumisi Tefvik, Meclis ikinci reisi

1932: İnönü'nün Moskova ziyaretinin en önemli sonucu Sovyetler Birliği'nin sanayi için Türkiye'ye verdiği 16 milyon liralık kredi oldu

Cumhuriyet

Rusya Bize 16 Milyon Liralık Kredi Açıyor

M. Dumer öldü, Fransa büyük bir matem içinde...
Katil, cinayeti Fransa'nın Rusya'ya husumetini takviye için yaptığını söylüyor

Heyetimiz dün gece Sivastopola hareket etti
Rusya'nın vereceği para faizsizdir, 20 senede emtia ile ödenecektir

Gergeri yürüyen adam!

Hayat Pahlavânı
Dün Şehir Meclisinde minakassalar oldu

Yeni Raskumhur
Şehre istihbarı edilecek

Mecliste minakassalar

İngiltere ve Musul Sorunu

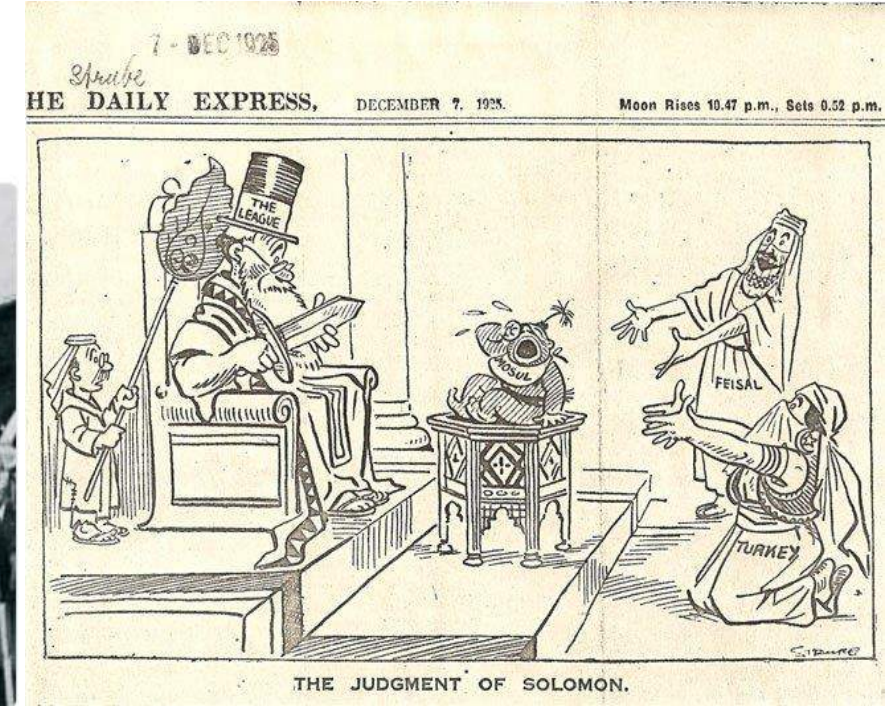
Kurtuluş Savaşı Yunanistan kuvvetlerine karşı yapılmış olsa da, Yunanistan'ın arkasında dönemin en önemli gücü olan İngiltere vardı ve İngiltere'nin Ankara hareketine bakışını **iki önemli çekince** şekillendirmekteydi (Zarakol, 2011: 112-113; Gökay, 2006: 18-181). Birincisi Atatürk ve arkadaşları **Halifelik kurumunu** İngiltere'nin sömürgelerinde bir devrim başlatmak için kullanacak mıydı? İkincisi ise Sovyetler Birliği'nin savaş sırasında Türkiye'ye yaptığı silah ve para yardımları yeni kurulacak devleti **Moskova'nın yörüngesine taşıyacak** mıydı?

Mart 1923 tarihinde İzmir İktisat Kongresinde kapitalist Batı kampı içinde kalınacağına ilan edilmesi, ardından da Mart 1924'te halifelik kurumunun kaldırılması İngiliz İmparatorluğu'nun yeni devlet hakkındaki bu iki temel çekincesini ortadan kaldırmıştır. Artık iki ülke ilişkilerinin olumlu bir zemine oturması için taraflar arasında sadece Musul sorununun çözümü meselesi kalmıştır. **Musul Misak-ı Milli sınırları içinde yer almasına karşın, Lozan'da çözülmemiş ve daha sonra İngiltere ile Türkiye arasında yapılacak ikili görüşmelere bırakılmıştır.** Lozan'da varılan anlaşmaya göre, dokuz ay içinde Türkiye ve İngiltere karşılıklı olarak Musul sorununu çözmeye çalışacak, olası bir anlaşmazlık halinde sorun Milletler Cemiyeti'ne devredilecekti.

Bu kapsamda taraflar **19 Mayıs 1924'te Haliç Konferansında** bir araya geldiklerinde **Türkiye heyeti İngiltere'nin Lozan'da ileri sürdüğü Kürtlerin ve Türklerin ayrı millet olduğu tezine karşılık Türklerin ve Kürtlerin kardeşliğine vurgu yaparak Musul'un bu iki milletin kurduğu devlete ait olduğunu savunmuştur.** İngiltere bu talebi kabul etmediği gibi **Hakkâri'yi de Türkiye heyetinden isteyince** (Gönlübol ve Sar, 1963: 65) taraflar ortak bir zeminde buluşamamış ve Lozan'da belirtildiği üzere **konu 20 Eylül 1924'te Milletler Cemiyeti'ne havale edilmiştir.**

İstanbul'un işgal döneminde (13 Kasım 1918 – 23 Eylül 1923) İngiliz birlikleri, Karaköy Limanı'nda

Milletler Cemiyeti denetimi altında yapılan görüşmelerde **Türkiye** Musul'un geleceği konusunda bu bölgede yaşayanlar arasında **halk oylaması yapılmasını savunurken, İngiltere bir komisyon kurulmasını** ve bu komisyonun Musul'un geleceğine karar vermesi gerektiğini ileri sürmüştür. Fakat Türkiye bu tarihte Milletler Cemiyeti'ne üye değildi ve İngiltere'nin bu kuruluş üzerindeki nüfuzu bir hayli fazlaydı. Dolayısıyla, **Milletler Cemiyeti İngiltere'nin tezleri doğrultusunda üç kişiden oluşan tarafsız bir komisyon oluşturma kararı almış ve bu komisyon 16 Temmuz 1925'te sunduğu raporda bölgenin Irak'a ilhakının uygun olduğu tavsiyesinde bulunmuştur. Bu rapor üzerine 16 Aralık 1925'te toplanan Milletler Cemiyeti, Musul'un Irak'ta bırakılması kararını almıştır.** Fakat bu dönemde Milletler Cemiyeti üyesi olmadığı için resmi olarak Türkiye'nin yeni durumu kabul etmesi **İngiltere ile 5 Haziran 1926'da imzaladığı Türk-Irak Sınırı ve İyi Komşuluk Antlaşmasıyla olmuştur.** Bu antlaşmaya göre, Türkiye Musul'dan vazgeçerken karşılığında Irak petrollerinden yirmi beş yıl boyunca yüzde 10 oranında pay almayı kabul etmiştir.

Musul meselesinin İngiltere lehine çözülmesinin ardından Türkiye-İngiltere ilişkileri bir süre daha soğuk bir zeminde devam etse de, **1929'da bir İngiliz filosunun İstanbul'u resmen ziyaret etmesi ve filodaki İngiliz elçisinin Atatürk'ü ziyareti iki ülke arasındaki ilişkilerde bir dönüm noktası olmuştur** (Gönlübol ve Sar, 1963: 70-71). Bu tarihten sonra Ankara ve Londra arasında bir yakınlaşma süreci başlamıştır. Bu yakınlaşmanın İngiltere açısından en önemli nedeni, **İtalya ve Almanya'nın Doğu Avrupa'da ve Ortadoğu'da nüfuzlarını artırması** ve bu bölgelerdeki İngiliz çıkarlarını tehdit etmesiydi. Türkiye ise bu ülkelerin yayılcı emellerini İngiltere'ye yakınlaşarak dengelemek istiyordu.

1935 yılında **İtalya'nın Ege adalarını silahlandırması ve Habeşistan'ı işgali** İngiltere ile Türkiye'yi daha da yakın-

16 Temmuz 1925: Üç kişilik Musul Komisyonu, Milletler Cemiyeti'ne Musul'un Irak'ta bırakılmasını önerdi. (Teleki, A. Paulis ve A. Wirsen)

5 Haziran 1926: Milletler Cemiyeti üyesi olmadığı için Türkiye, **#Musul**'un devrini İngiltere ile yaptığı Ankara Antlaşması ile resmileştirdi.

Treaty between the United Kingdom and Iraq and Turkey

REGARDING THE SETTLEMENT OF THE FRONTIER BETWEEN TURKEY AND IRAQ

together with Notes exchanged

Angora, June 5, 1926

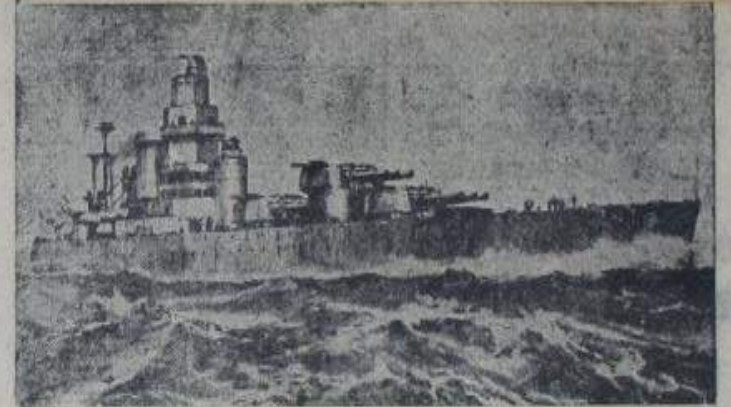
[WITH A MAP]

[Ratifications exchanged at Angora, July 18, 1926]

[In continuation of "Turkey No. 1 (1926)," Cmd. 2679]

Eylül 1929: Musul sorununun çözümünden sonra İngiliz donanması İstanbul'u ziyaret etti. TR-İngiltere arası yakınlaşma başladı.

İngiliz donanması 23 Eylül 1929
İstanbul'a gelecek zırhlı ve gemiler hangileridir?
İngiliz gazetelerine göre İngiliz amirali davetimiz üzerine gelmektedir

Koen Elizabeth dretnotu

Deyli Telegrafın İstanbul muhabiri 16 eylül tarihile bildiriyor: "Türkiye hükümeti tarafından vaki olan davet üzerine "Koen Elizabeth," safi harp gemisi, üç muharip ve Akdenizdeki İngiliz donanmasının bas kumandanının

evelde Amiral İstanbulda, yabut civarında Reisicumhur Mustafa Kemal Hz. tarafından kabul edilecektir. Geçen sene sabık Kral Amanullah'a refakat eden Rus amirali müstesna olarak Türkiye Reisicumhuru tarafından ilk kabul edilen ziyaretçi amiral İngiliz ami-

Kemalist Türkiye'den Faşist İtalya'ya Selâm!

Başvekil bu sabah şehrimizden geçerek İtalya'ya gidiyor!

Roma'da yekdiğerini müsaraatle sıkacak eller, mensup oldukları milletlerin selâmet ve saadetleri kadar Akdeniz'de sulhü müsalemeti de temin edecek kudretli manivelâlardır

Tek başına Bahrimuhit'i geçen Tayyareci kadın!

Mis Amelia Earhart İrlanda'da yere indi

Orta tahsil görenler zabıt olamayacak!

Meclis kanunun tadilini hararetili bir müzakereden sonra kabul etti

Takas komisyonu Lâyihası kabul edildi

İtalya Tehdidi ve Montrö Sözleşmesi

Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'dan sorunsuz şekilde çekilen İtalyanlar, Ekim 1922'de Benito Mussolini'nin iktidara gelmesiyle birlikte Akdeniz ve Balkanlar'da yeniden nüfuz kurma politikası izlemeye başlamıştır. İtalya'nın bu değişen politikası ilk kez **Lozan görüşmelerinde** kendisini göstermiş ve yeni İtalyan yönetimi Ege Denizi'ndeki **Oniki Adaların ve Meis Adasının İtalyan egemenliğinde kalması** noktasında ısrar etmiştir. Türkiye'nin **Musul sorunu** konusunda İngiltere ile pazarlık yaptığı dönemde de İtalya'nın **bu gerginlikten yararlanarak Batı Anadolu'ya asker çıkaracağı ve bu bölgeleri yeniden nüfuz altına almak istediği** dönemin gazetelerinde yer almış ve bu durum Ankara hükümetinin İtalyan yayılcılığı konusundaki kuşkularını artırmıştır (Barlas, 2004: 236).

Türkiye'nin hızla sınır problemlerini çözmesi ve uluslararası arenadaki meşruiyetini sağlamasıyla birlikte Mussolini, Ankara yönetimi ile yakınlaşmaya çalışmış ve **1920'lerin ikinci yarısından** itibaren iki ülke ilişkileri olumlu bir seyir izlemeye başlamıştır. Bu bağlamda **30 Mayıs 1928'de iki ülke arasında imzalanan Tarafsızlık, Uzlaşma ve Saldırmazlık Antlaşması iyi ilişkilerin** temel zeminini oluşturmuştur. 1932'de dönemin Başbakanı İnönü Roma'ya bir ziyaret gerçekleştirmiş ve ardından **4 Kasım 1932'de Ankara'da imzalanan bir sözleşmeyle Ege Denizindeki adaların egemenliği konusundaki sorunlar çözüme** bağlanmıştır. Buna göre,

Kasım 1931: İtalya'dan Mayıs 1929'da sipariş edilen Sakarya ve Dumlupınar denizaltıları Türk donanmasına dahil oldu.

Cumhuriyet Donanması Her Gün Daha Çok Kuvvelleniyor

İhtisasa Hürmet lazımdır!

Ankara 4 Aralık 1931 (Cumhuriyet) — Devlet memurları, istisna dışında, her gün işe gelirken, başta bakanlar, sonra milletveilleri, sonra da diğer memurların, her biri için bir saatlik bir süre tahsis edilmiştir. Bu süre, her gün, her saat için bir saatlik bir süre tahsis edilmiştir. Bu süre, her gün, her saat için bir saatlik bir süre tahsis edilmiştir.

Tahtelbahirlerimize sancak çekildi!

30 günde arasında bir aralık: 3

Aka Gündüz hayatındaki aşkları anlatıyor!..

6 yaşında bir devecinin, 7 de bir Bulgarm, 12 de bir nazım kızlarını sevdi!

Dolmabahçe önünde Dün yapılan merasim

M. Yansın'ın yaptırılması takarrüf ediyor

Ankara 6 (Telgraf) — M. Yansın Gazi Hk. 30 Aralık 1931 tarihinde İstanbul'da ve Ankara'da yapılan merasim, her iki şehirde de büyük ilgiyle karşılandı. Merasim, her iki şehirde de büyük ilgiyle karşılandı.

İstanbul'un Plânı

M. Yansın'ın yaptırılması takarrüf ediyor

Ankara 6 (Telgraf) — M. Yansın Gazi Hk. 30 Aralık 1931 tarihinde İstanbul'da ve Ankara'da yapılan merasim, her iki şehirde de büyük ilgiyle karşılandı. Merasim, her iki şehirde de büyük ilgiyle karşılandı.

Gürültülü bir kongre

Hukuk talebesi, dün senelik raporu münakaşa ve yeni heyeti intihap etti

Sükrü Kaya Bey bugün Toros ekspresine gidiyor

İkinci bir kongre

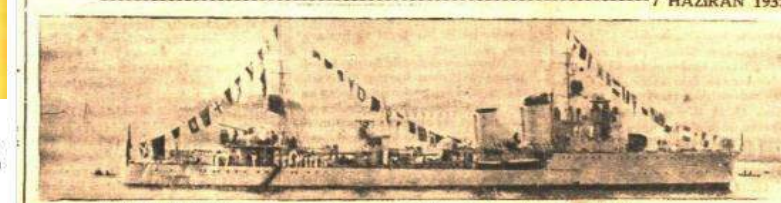
Hukuk talebesi, dün senelik raporu münakaşa ve yeni heyeti intihap etti

Sükrü Kaya Bey bugün Toros ekspresine gidiyor

Haziran 1932: İtalya'dan Mayıs 1929'da sipariş edilen Zafer ve Tınaztepe topritoları uzun gecikme sonrası Türk donanmasına dahil oldu.

Dün gelen torpido muhriplerimize merasimle bayrağımız çekildi

Gemilerimizin istikbal ve bayrak merasimi tafsilâtı

İkisi de birbirinin tamamen eşi olan gemilerimizden «Zafer», bayrak çekildikten sonra...
Tınaztepe ve Zafer torpido muhriplerimiz dün akşam geç vakit limanımıza gelmişlerdir. Yeni harp gemilerimiz Marmara açıklarında istikbal için Hamidiye dün sabah saat onda, Dolmabahçe önünden hareket etmişti. Gemi Yeşilköy açıklarına giderek orada demirlemiştir. Akşam saat altıya doğru yeni muhriplerimiz açıklarda görünmüşlerdir. Bunlar Yeşilköy istikbal edilerek Hamidiye...

27 Mayıs 1932: İsmet İnönü, İtalya ziyaretinde Mussolini ile birlikte Türk-İtalyan dostluğu hakkında nutuk verdi.

İki hükûmet şefinin nutukları

Müşterek rabitaların asıl gayesi dostluk ve sulhe hizmetten ibarettir

M. Mussolini diyor ki: «Siyasî dostluk ve teşriki mesainin mes'ut neticeleri bizi bu yolda sebata sevk ediyor!»

Oniki Adalar ve Meis Adası İtalya'ya bırakılırken, bu bölgede Türkiye sınırına yakın adacık ve kayalıklar da Türkiye'nin egemenliğine verilmiştir (TDP, 2004: 294).

Yine bu dönemde İtalya bir taraftan Türkiye'nin en fazla ticaret yaptığı ülkelerden biriyken, diğer taraftan da toplumsal Batılılaşma sürecinin nasıl hızlı bir şekilde gerçekleştirileceği noktasında Ankara'nın esinlendiği model ülkelerden birisi olmuştur.

İtalya'nın 1934'ten itibaren Ege Denizindeki adaları silahlandırması ve 1936'da bu adalarda havaalanı inşa etmeye başlaması iki ülke arasındaki ticari ve siyasi ilişkileri sekteye uğratmıştır. Fakat bu yeni durum İtalyan devlet sisteminin Türkiye'deki güçlü devlet yapısı için esin kaynağı olmaya devam etmesini engellememiştir. 1936'da İtalya'nın iş kanunu örnek alınarak Türkiye'ye uyarlanırken, dönemin CHP Genel Sekreteri Recep Peker Mayıs 1935'te İtalya'ya gerçekleştirdiği seyahatin ardından buradaki (ve Almanya'daki) sistemden esinlenerek bir parti tüzüğü hazırlamıştır (Tuncay, 2005: 331). Dolayısıyla Mussolini yönetimi altındaki İtalya dış politika bağlamında izlediği yayılcı politika nedeniyle Ankara için çekinilen bir devlet olsa da, Türkiye'deki iç siyasi sistemi etkilemeye devam etmiştir.

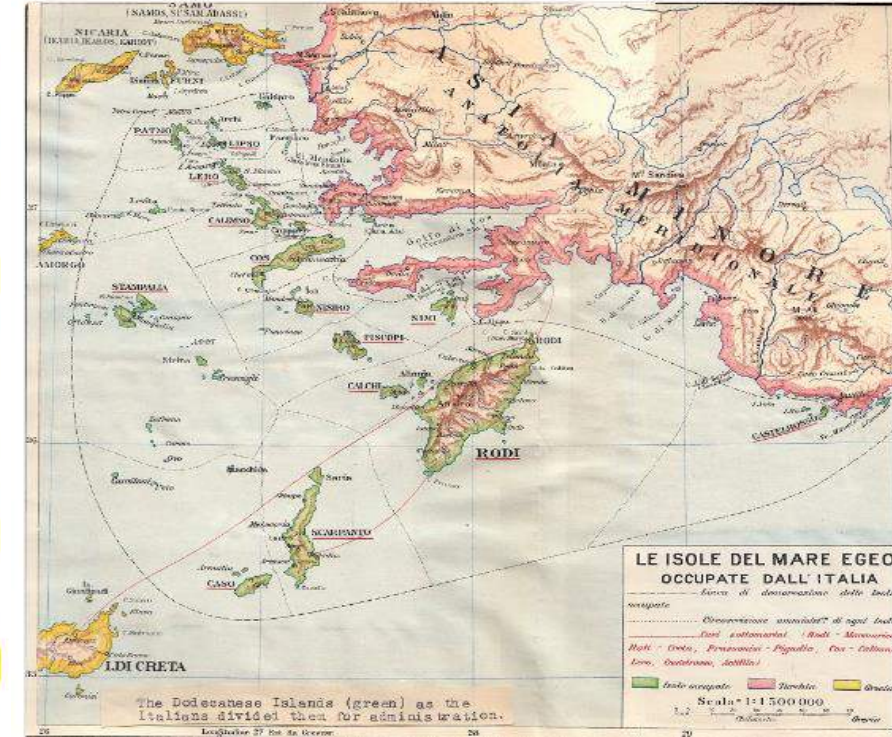
İtalya'nın Arnavutluk'u işgal etmesi ve Ege'deki adaları silahlandırmaya başlaması Balkanlar ve Akdeniz'deki güç dengesini önemli ölçüde değiştirmiş ve böylelikle İtalya, Ankara'daki politika yapımcıların gözünde ciddi bir tehdit olarak algılanmaya başlamıştır. Bu algılamaya İngiltere ve Fransa'nın yanı sıra Balkan ülkeleri tarafından da paylaşılnca, Ankara bu yeni süreci Lozan'dan kalan boğazlara ilişkin egemenlik sorununu çözme için bir fırsat olarak görmüştür.

Artan savaş tehlikesini gerekçe gösteren Ankara, Lozan Boğazlar Sözleşmesine taraf devletlere 10 Nisan 1936'da bir nota göndererek boğazlar konusunda yeni bir düzenleme-

4 Ocak 1932: İtalya elçisi Pompeo Aloisi ve Tefvik Rüştü Aras'ın imzaladığı anlaşma ile 12 Adalar ile Türkiye arasındaki sınır belirlendi

İtalya'nın kontrolündeki 12 Adaları, 1934'ten itibaren sınırlandırma çabası Türkiye için önemli bir tehdit kaynağı olmuştur.

Deyli Meyl gazetesinin bastığı Habeşistanın bir haritasıyla

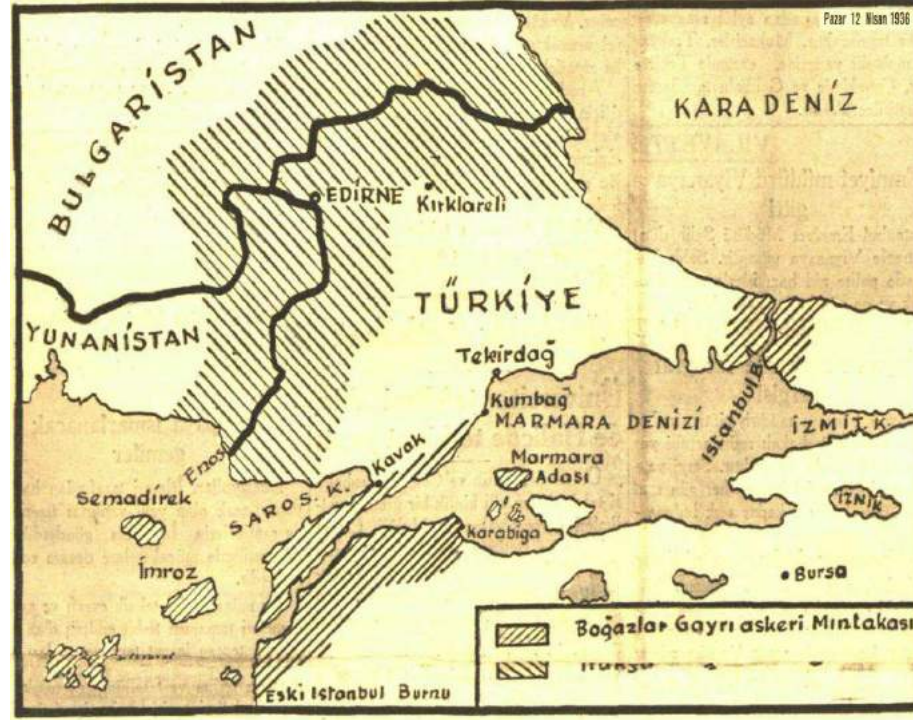
yollarını Fransa'ya gözden geçir-

B. Musolini'nin bir pozunu söylemiştir. İngiliz - alman deniz anlaşması

nin yapılmasını talep etmiştir. İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği Türkiye'nin önerisini olumlu karşılarken, **İtalya herhangi bir değişikliğe olumlu bakmayacağını** açıklamıştır. Görüşmeler sırasında Türkiye'nin temel amacı Lozan'da kabul edilen ve boğazlarda gemi geçişlerini düzenlemekten sorumlu **Boğazlar Komisyonu'nu kaldırmak ve boğazları silahlandırma hakkı kazanmaktır.**

20 Temmuz 1936'da imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesine göre, **ticaret gemileri** her durumda boğazlardan geçerken, **savaş gemilerine** barış ortamında Türkiye'ye ön bildirimde bulunması, savaş ortamında ise Türkiye'nin izni şartı getirilmiştir. Benzer bir şekilde boğazlar bölgesini **askerileştirme hakkı** da Montrö sözleşmesiyle kazanılmıştır. Ticaret gemilerinin ve barış zamanında savaş gemilerinin geçişini düzenleme konusunda mutlak bir yetki almamasına rağmen Türkiye, **Boğazlar Komisyonunun kaldırılması** ve boğazları askerileştirme hakkını kazanması nedeniyle bölge üzerindeki egemenliğine Montrö ile kavuşmuştur denilebilir. Dolayısıyla Montrö Sözleşmesi Atatürk döneminde izlenen uygun uluslararası koşullarda Lozan'ın restore edilmesi politikasının başarılı örneklerinden biri olmuştur. Atatürk'ün nota verilmeden önce dönemin dışişleri bakanına "Avrupa durumu böyle bir teşebbüs için elverişlidir" ifadelerini kullanması (Gönlübol ve Sar, 1963: 121) bu dönemde izlenen fırsatçı dış politikanın en önemli göstergesiydi.

Öte yandan, Montrö Sözleşmesi Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile ilişkileri bağlamında da bir kırılma noktası olmuştur. Montrö'nün hemen ardından **Ekim 1936'da Sovyetler Birliği'nin boğazların silahlandırılması meselesinde Türkiye ile ayrı bir ittifak imzalamak istemesi** iki ülke arasındaki ilişkilere o zaman için bir zarar vermese de, zamanla bu tartışma daha da büyüyerek iki ülke arasındaki gerginliğin temel nedenlerinden birisi olacaktır (TDP, 2004: 321-322).

Boğazlardaki gayriaskeri muntakalarla Trakya gayriaskeri muntakasını gösterir harita

Boğazlar Bölgesini işgal ettik

Resmî Tebliğdir:
Çanakkale ve İstanbul boğazları muntakasında şimdiye kadar mevcud olan gayri askerî muntaka kaldırılmış ve bu muntaka türk ordusu tarafından 21 temmuz 936 salı gününü öğleye kadar fiilen işgal olunmuştur.

10 Nisan 1936: Türkiye Lozan Boğazlar Sözleşmesine taraf ülkelere nota göndererek boğazlar konusunu yeniden ele almayı talep etti.

1936: İtalya'nın Akdeniz'deki yayılmacı politikası nedeniyle Türkiye güvenliği için boğazların silahlandırılmasını talep etti.

13 yıllık bir ayrılıktan sonra ebediyete kadar sürecek bir kavuşma...

Sağdan sola M. Politis, Tefvik Rüştü Aras, M. Sato, Lord Stanley, M. Pol Bonkur, M. Litvinof

1936: İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği Türkiye'yi desteklerken, İtalya boğazlarda değişiklik yapılmasına karşı çıktı

BUGÜN
13 Temmuz 1936
İstanbul
Sayı: 1000
Fiyat: 10 kuruş

Cumhuriyet

DEVLET DEMİRYOLLARINDA
Ağustos ayında köylük taşımacılığı başlatılacaktır. Bu çok önemli bir hizmettir. Bütün memleketimiz için faydalı olacaktır.

Montrö Müzakereleri Hararetli Bir Safhada

Devletler ihtiraz kayıdları ile beraber Türk projesinin müzakerelere esas olmasını kabul ettiler

Dün iki komisyon teşkil edildi, projenin tetkikine başlandı

İngiltere tadelat, Rusya Boğazlardan Dunanma geçirmesine müsaade istiyor, İtalya kat'i ihtiraz kayıdları dermeyer edeceğine bildirdi

Belçika da zecri tedabiri kaldıracığını bildirdi

Avran Kuvvetsizliği dün gene piddetli münahalar oldu, neticele hükümet itiraz beyan edildi

Dün öğleyin 12 de kahraman ordu Çanakkaleye girdi

Aynı saatlerde Hamidiye kruvazöründen çıkan kıtaat Bozcaada ile İmrozu işgal ettiler. Çanakkale şanlı orduyu coşkun merasimle karşıladı

Çanakkale 21 (A.A.) — « saat 12 » Şu anda kahramanlar diyarı olan Çanakkale şanlı Türk ordularının kara, deniz ve hava kuvvetlerini kucagında tutmakta ve coşkun bir heyecan ve sevinç içinde emsalsiz teahürat yapmaktadır.

Resmî tebliğ
Ankara 21 (A.A.) — (Resmî tebliğ) Çanakkale ve İstanbul Boğazları muntakası - da şimdiye kadar mevcut olan gayriaskeri muntaka kaldırılmış ve bu muntaka Türk ordusu tarafından 21 temmuz 1936 salı günü öğleye kadar fiilen işgal olunmuştur.

Çanakkale 21 (A.A.) — Bu sabah bir süel kut'a Bozcaadaya geçmiştir. Hamidiye kruvazörü de saat onda İmroza askeri bir kut'a çıkarmıştır. Memleket çok coşkun ve sonsuz bir heyecan içinde çınlamaktadır.

22 Temmuz 1936

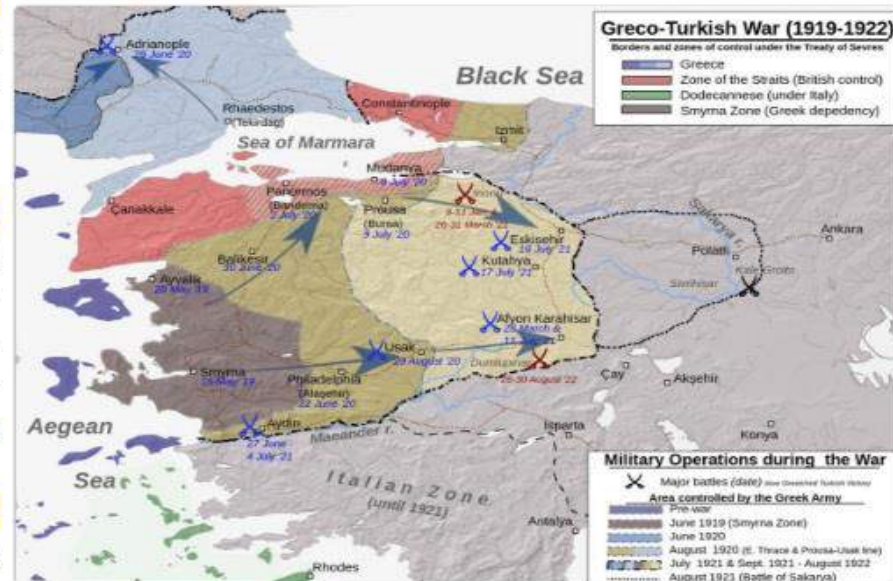
Atatürkün teşekkürü

İstanbul 21 (A.A.) — Cumh. Başkanlığı Genel Sekreterliğinden - Yurdumuzun Boğazlardaki emniyetini tebyin eden Montrö mukavelesinin imzalanması münasebetle memleketin her tarafından gelen ve vatandaşların coşkun heyecan ve sevinçlerini bildiren yazılardan Atatürk çok mütehasis olmuşlar ve teşekkürlerini iletmeğe Anadolu Ajansı memur etmişlerdir.

Üçüncü sorun, mübadeleye dâhil olan 1,5 milyon civarında insanın (bu rakam o dönemde her iki ülke nüfusunun

1919-1922 Kurtuluş Savaşı'nın Batı cephesi
(Türk-Yunan savaşı) haritası

1921 den 928 e kadar vatana gelip iskân edilen
muhacir miktarını gösterir resim

(1921-1928) sekiz sene zarfında Tür-
niye'ye (234,546) erkek ve (228,988) ka-
dın ki cem'an (463,534) nüfus muhacir
olarak gelmiş ve iskân edilmişlerdir.
Bunlardan 4,153 erkek 4,287 kadın Ada-
na'ya, 541 erkek 504 kadın Afyonkara-
hisar'ına, 1,726 erkek 1560 kadın Aksa-
ray'a, 1,917 erkek 1,927 kadın Amasya'a-
ya, 2,428 erkek 2,492 kadın Antalya'ya,
878 erkek 773 kadın Ankara'ya
24 erkek 22 kadın Artvin'e, 3,387 erkek
3,243 kadın Aydın'da, 18,445 erkek 18,729
kadın Balıkesir'e, 1,532 erkek 1,224 ka-
dın Bayezid'e, 2,154 er-
5 KANUNUSANI 1930
Bilecik'e, 1.604 erkek 2.026 kadın Bitli-

528 erkek 509 kadın İçel'e, 15,788 er-
15,714 kadın İzmir'e, 603 erkek 572 ka-
dın Isparta'ya, 17,448 erkek 19,039 ka-
dın İstanbul'a, 1,286 erkek 1,226 ka-
dın Kars'a, 464 erkek 378 kadın Kastam-
niye, 3,794 erkek 3,486 kadın Kayseri-
ye, 18,011 erkek 15,108 kadın Kırklar-
h'ne, 94 erkek 99 kadın Kırşehir'e,
14,307 erkek 13,380 kadın Kocaeli'n-
2,751 erkek 2,798 kadın Konya'ya, 1,0-
erkek 864 kadın Kütahya'ya, 42 erke-
34 kadın Malatya'ya, 6,978 erkek 6,8-
103 erkek 97 ka-
k 540 kadın Maraş

yaklaşık onda birine karşılık geliyordu) ayrıldıkları ülkelerde bıraktıkları taşınmaz mülkiyetlerinden bir tazminat alıp alamayacakları meselesi idi.

İlk sorun bağlamında yani İstanbul Rumlarından kimin anlaşılacağı meselesinde 1925'te yapılan Ankara Antlaşması ile önemli bir adım atılmıştır. Türkiye, antlaşmayla 1918'den önce İstanbul'da bulunan bütün Rumların yerleşik olduğunu ve mübadeleye dâhil edilmeyeceklerini kabul etse de, Yunanistan'da yaşanan askerî darbe nedeniyle antlaşma kâğıt üzerinde kalmıştır.

İkinci sorun bağlamında 1924 yılında bir gerilim yaşanmış ve Türkiye patrikhaneye atanacak patriğin 1918'den önce İstanbul'da yerleşik bulunan Rumlar arasından olması gerektiği konusunda kararlı bir politika izlemiştir. Hatta bu kritere uymayan Konstantinos'un patrik seçilmesi üzerine Türkiye sert bir tavır almış ve bu kişiyi 30 Ocak 1925'te sınır dışı etmiştir.

Üçüncü meselede yani taşınmaz mülkiyetlere ilişkin yaşanan sorunların çözümü konusunda ise, 4 Aralık 1926 Atina Antlaşmasıyla iki tarafın karşılıklı olarak taleplerinden vazgeçmesi yoluyla bir çözüme varılmıştır. Fakat bu antlaşma da Ankara Antlaşması gibi uygulamada yaşanan zorluklar nedeniyle hayata geçirilmemiştir (Demiröz, 2007). Dolayısıyla özellikle üçüncü meselenin bütünüyle çözülmesi ancak iki ülke arasında 10 Haziran 1930'da imzalanan Ankara Sözleşmesi ile mümkün olmuştur. Sözleşme ile Türkiye ve Yunanistan mübadeleye dâhil olan Rum ve Müslümanların diğer ülkelerde bıraktıkları mülkiyetleri eşit saymış ve karşılıklı olarak silmiştir.

Karşılıklı ilişkileri 1920'li yıllar boyunca bütünüyle şekillendiren üç temel sorunun çözülmesiyle birlikte iki ülke arasındaki ilişkiler İtalya'nın artan yayılcılığı, Balkanlar'daki sınır gerginlikleri ve 1929 ekonomik buhranının etkisi gibi ko-

Ankara müzakeratı

14 Şubat 1929

Mübadele işleri yürüyor!

1928 yılına kadar Türk ve Yunan nüfusun mübadelesi ve diğer bölgelerden Anadoluya gelen Müslüman nüfusu gösteren bir harita

Gesamteinwohnerzahl Griechenlands 1928: 6 205 000

davon ca. 20% Umsiedler

Maßstab 1: 10 000 000
0 100 200 km

Anteil der griech. Neusiedler an der Bevölkerung d. einzelnen Provinzen:

0-10%	10-25%	25-50%	über 50%
-------	--------	--------	----------

Umsiedelte bzw. vertriebene Minderheiten:
 → Griechen → Türken → Bulgaren → Armenier
 25000, 50000 Anzahl der Umsiedelten
 // // // Herkunftsgebiete der griechischen Umsiedler

Minderheiten-Vertreibungen nach dem 1. Weltkriege

10 Haziran 1930: Ankara Antlaşması ile Türk-Yunan nüfus mübadelesindeki sorunlar (mülkiyetlerin ne olacağı gibi) nihai olarak çözüldü.

AKSAM
İkinci ALTIN Fıyangozu
Kupon No: 13

Şube 12 — No: 9199

Yayın Yılı: 1934

ÇARŞAMA — 11 Haz 1933

Gazisi Hız — 1933

Paft 5 No: 44

2 inci tabiri

Türk-Yunan itilâfı bugün saat birde imza edildi

İtilâfîmenin başkaca âhkâmı hakkında aldığımız malî hatı aşağıda negrediyoruz

1 — Yunan 10 (Etilaf) 100
Türk 10 (Etilaf) 100
Yeni imza, Etilafın edili ve Yunan imza kâğıdına imzalandı. Bu, imzalandı. Bu, imzalandı. Bu, imzalandı.

2 — Yunan imza kâğıdına
1 — Bu imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

3 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

Yunan İtilafının Yunan imza kâğıdına imza eden Yunan imza kâğıdına

4 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

5 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

6 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

Gazi Hz. Rezaicumhar Hz. Rezaicumhar Hz. Rezaicumhar Hz.

Rezaicumhar Hz. imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

2 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

3 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

4 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

5 — Yunan imza kâğıdına
1 — Yunan imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına
Yeni imza kâğıdına

Kral Kral Yani Rouen Kral eski Yeni Rouen Kral eski

Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski

Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski

Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski
Yeni Rouen Kral eski

1934: Türkiye ilk [#GümrükBirliği](#) müzakerelerini Yunanistan ile 1929 Ekonomik Buhranı'nın etkilerini hafifletmek için yapmıştı.

Zonguldak'ta bir maden kazası oldu; iki işçi top-kazak altında kalarak öldü.

AKŞAM

Fransız meclisinde bir Türk - Fransız dostluk grubu teşkil edildi.

Sayfa 16 — No: 5408 — *İstanbul perşembe 5 mayıs*

CUMARTESİ — 15 KASIM 1934

Telefon: 24240 (İdare) - 24540 (Talebi) - 24248 (Müşah) - 29113 (Okuy)

Mâhim bir toplantı

Türk-yunan gümrük birliğine doğru ilk adım

İki hükûmet arasında anlaşma için yakında müzakereye başlanıyor

Atina 11 (Haber) — MİLLÎ İktisat nazırı M. Fıratgazi Yunan sanayi bakanı Atina'da bir toplantı yaptı. Toplantıda, Makûlûrâde bulunan mahallî sanayi temsilatları da bulundu.

Şöhrâde, Türkiye ile ilgili olarak tahakkuk edilmek üzere politik ve ticaret ilişkileri.

Bu toplantı sırasında, hükümetlerin (İktisat nazırlarının) arasında bir anlaşma yapıldı. Bu anlaşma ile, Türkiye - Yunan gümrük birliğine doğru ilk adım atıldı. Bu anlaşma ile, iki hükûmet arasında yakında müzakereye başlanıyor.

Balkan misakı

M. Çaldıran yakında imza edilceğini ümit ediyor

Atina 13 (A.A.) — Başmî M. H. Çaldıran, cumhurbaşkanı olan ferretâre Türkiye, Rumeli - Yugoslavya ve Yunanistan arasında yapılan anlaşmalarla, Balkan sanayi ve ticaret birliğine doğru ilk adım atıldı. Bu anlaşma ile, iki hükûmet arasında yakında müzakereye başlanıyor.

Bir akşamın ortasında Fenerbahçe - Beşiktaş maçında bir anı

Stavisky rezaleti

Fransız meclisinde harareti minakakla oluyor

Dün Fenerbahçe Beşiktaş'a mağlûp oldu

Türkiye ve Yunanistan arasında 14 Eylül 1933'te imzalanan Samimi Antlaşma Belgesi ise, iki ülke arasındaki ilişkileri en üst düzeye çıkarmıştır. Bu antlaşmaya göre, taraflar birbirlerinin ortak sınırlarını karşılıklı olarak güvence altına almayı taahhüt etmekteydi. Sınırlara ilişkin bu hükmün yanı sıra, antlaşma iki devlet arasındaki ilişkilerin samimi bir seviyeye geldiğini açık bir şekilde ortaya koymuş ve taraflara birbirlerinin çıkarlarını uluslararası platformlarda savunma yükümlülüğü getirmiştir. Buna göre, taraflar karşı tarafın çıkarlarını ilgilendiren konularda birbirlerine önceden danışmayı kabul ederken, diğerinin temsil edilmediği uluslararası bir platformda onun çıkarlarını savunmayı üstlenmektedir.

Bu iyi ilişkiler Yunanistan'da 4 Ağustos 1936'daki darbenin ardından yaşanan rejim değişikliğine rağmen devam etmiş ve 27 Nisan 1938'de yapılan bir antlaşmayla da 1930 ve 1933 antlaşmaları yeniden teyit edilmiştir.

Munzam pakt dün saat 18 de imzalandı

28 Nisan 1938

Yunan halkının alkışları arasında Celâl Bayar dedi ki: "Bu tezahürler, iki millet arasındaki ittifakı tasdik eden referandumdur!,"

Atina'da Yunan Hariciye Nezareti binası. Kandıno: «Tebrik ederim, her iki»

Misakın metni

Ankara 14 (A.A.) — Bugün imzalanan Türk - Yunan misakının gayriresmî tercümesi aşağıdadır:

Dostluk anlaşma ve halisane teşriki mesai siyasetlerine sadıkaner merbut olan, gerek millî ve gerek beynelmîl faaliyetlerinin bütün sahalarında tesirleri hissedilmekte olan bu siyasetlerinin mütemadi inkişafını temin etmeğe karar vermiş bulunan ve diğer taraftan Briyan - Kellog misakı ile imzalarını vazetmiş oldukları diğer beynelmîl ukudun ruhundan mülhem olan ve sulh davasına merbutiyetlerinin yeni bir delilini göstermek arzusunda bulunan Yunanistan ile Türkiye bir misak aktine karar vermişler ve bu maksatla atideki murahhaslarını tayin etmişlerdir.

Yunanistan Resicumhuru Hazretleri: Yunan Başvekili M. Panaghts Çalda-

ris Hz. ile Yunan Hariciye Nazırı Demetre Maksimos Hz. nâ.

Türkiye Resicumhur Hazretleri de: Türkiye Başvekili ve Malatya mebusu İsmet Paşa Hz. ile Türkiye Hariciye Vekili ve İzmir mebusu Tevfik Rüştü Beyefendi Hz. ni tayin etmişlerdir.

Bu zevat-usulü veçhile tanzim edilmiş olan salâhiyetnamelerini teatiden sonra hususatı atiyeyi tesbit etmişlerdir.

Madde 1 — Yunanistan ve Türkiye müşterek hudutlarının tecavüzden masuniyetini teahhüt ederler.

Madde 2 — İki yüksek âkit taraf, kendileri için bir alâka v-yandırabilecek beynelmîl mahiyette bütün meselelerde müteaddim bir istişarede bulunmayı antlaşma ve teşriki mesai siyasetle Mabadi 5 inci sahifede

mesai etmeği taahhüt ederler.

Madde 4 — Bu misak, 10 sene için aktedilmiştir. İki yüksek âkit taraftan birisi misak müddetinin inkizasından bir sene evvel bu misaki feshetmediği takdirde misak yeniden on sene müddetle muteber olacaktır.

Madde 5 — Bu misak, tasdik olunacak ve musaddak nüshalar mümkün olduğu kadar süratle Atinada teati edilecektir. Misak, son musaddak nüshanın iki yüksek âkit taraftan birisi canibinden diğerine tebliği tarihinden itibaren mer'i olacaktır.

14 eylül 1933 te Ankarada tanzim edilmiştir.

Türk - Yunan Misakı İmzalandı

15 Eylül 1933

Dün imzalanan misak daha fazla iyileşemeyecek kadar iyi olan Türk - Yunan münasebatını en sağlam esaslara bağlamaktadır

Yeni Türk - Yunan misakı

İmza merasiminden sonra bir tebliğ neşredildi, Hariciye Nazırları müşterek beyanatta bulundular

İmzadan sonra

Gazi Hz. ile İsmet Paşa ve M. Çaldıran arasında teati edilen telgraflar

İmza merasiminin tafsilatı

Kadro dün tamamlandı, alâkadarlara bildirildi

Ecnebi profesörlere verilen kürsüler ve Üniversiteye yeniden alınan hocalar

Aylarınberi birçok dedikoduları muhtol olan Üniversite kadrosu nihayet dün tamamlandı, yeniden tayin edilenler münafakalereci olarak tere konularına tebliğat yapılmıştır. Bunlardan cevap alınmaya kadar kadronun gizli tutulması kararlaştırılmıştır. Öğendikimise göre, sehimise yeni gelen ecnebi profesörlere maras Al-man Alimî M. Hirsch Üniversite Tıp fakültesi hifasubba kürsisine, Prof. M. Brown bakteriyoloji kürsisine, profesör M. Tan Hauser emmazi dahiliye hocalığına, M. Swartz teşhi maras kürsüsüne getirilmiştir. Diğer ecnebi profesörlere de tesbit edilmiş ve hepsi memleketimize çağırılmışlardır. Tıp fakültesi kulek, boğaz, burun boğazına emmazi doktorlarından Ekrem Behcet Bey alınmıştır. Münhal profesör müavimliklerinden Tıp fakültesi teşhi müdiresi müavimliğine namet olarak operatör Osman Zeki, bir ecnebi profesörle tevdi edilecek rühten kürsisi namet profesör müavimliğine Et-

Kulek, burun, boğaz müavimliği ne getirilen Ekrem Behcet Bey teşhi M. Nimenin müavimliğine operatör Kâzım İsmail ve Konja memleket hastanesi operatörü Hayri Beyler ta-

20 Ekim 1921: Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'na göre #Hatay'da özel yönetim uygulanacak, Türk kültürü ve dili desteklenecekti

Hatay Meselesi ve Fransa

Hatay meselesi 1936 yılına kadar Türkiye'deki dış politika yapımcıları tarafından gündeme getirilmemiş, uluslararası koşulların uygun olmaması ve iç politikaya öncelik verilmesi gibi nedenlerden dolayı bilinçli olarak pasif bırakılmıştır.

20 Ekim 1921'de Türkiye ve Fransa arasında imzalanan ön barış antlaşması Hatay'da özel yönetimin uygulanmasını ve buranın Türk soyundan gelen memurlar tarafından yönetilmesini öngörmekteydi. Yine bu antlaşmaya göre, Hatay'da Türklük bilincinin ve Türk dilinin geliştirilmesi konularında her türlü kolaylık sağlanacaktı. Nitekim antlaşmanın yapıldığı tarihten 1936'ya kadar geçen süre boyunca Ankara hükümeti Hatay'daki Türklerin Türkiye'ye göç etmesine izin vermeyerek ve buradaki Türk kültürünün canlı tutulması noktasında adımlar atarak ileride Hatay'ın Türkiye'ye katı-

Türk - Fransız dostluğu yeni ve samimî bir safhaya giriyor

İsmet Paşa — Haydi kalkıyor ... Dolmuşa bir adam!..
Fransa — Dur, dur ... Ben de geliyorum!

Türk Dış Politikası
@TrDisPolitika

24 Teşrinievvel 1332

labilmesi için zemin oluşturmıştır (Durgun, 2011: 182). Yine bu dönemde Türkiye'deki CHP'nin karşılığı olan bir parti Hatay'da da kurulmuş ve Türkiye Hatay'ın ilhakına giden süreci büyük ölçüde bu parti üzerinden yürütmüştür.

1930'ların ikinci yarısında dünyadaki gelişmeler Hatay'ın Türkiye'ye katılması için uygun bir ortam oluşturunca Türkiye harekete geçmiş ve buranın ilhak edilmesi sürecini başlatmıştır. Bu doğrultuda ilk adım olarak **Türkiye, 26 Eylül 1936'da Hatay'ın bağımsızlığından yana tavır aldığı açıkla-**mış ve 1937 yılında burada bir konsolosluk açmıştır.

9 Eylül 1936'da imzalanan ve Suriye'de manda yönetimini sona erdiren ön anlaşma artık Fransa'nın bu ülkeden çekileceği anlamına geliyordu ve bu geçiş süreci Türkiye tarafından Hatay meselesini kendi lehine çözmek için bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. **9 Eylül 1936'da Fransa'ya gönderdiği ve Hatay'a Lübnan'dakine benzer bir şekilde otonom statü verilmesini talep eden notası kabul görmeyince** Ankara hükümeti meseleyi **Milletler Cemiyeti'ne (MC)** götürmüştür. MC tarafından Hatay'a ilişkin 27 Ocak 1937'de hazırlanan rapor burada kurulacak yapılanmanın içişlerinde bağımsız, dışişlerinde ise Suriye'ye bağlı bir yönetim olmasını önerince Türkiye'nin eli önemli ölçüde güçlenmiştir. Üstelik **Milletler Cemiyeti 29 Mayıs 1937'de bu öneri doğrultusunda aldığı bir kararla Hatay'ın Suriye'de ayrı bir statüye sahip olduğunu kabul etmiştir.** Fakat MC'nin bu kararına bir taraftan Suriye'deki yönetim tepki gösterirken diğer taraftan da **Fransa gelişmelerin Türkiye'nin istediği gibi gitmesi noktasında ayak diretmeye başlamıştır.** Bunun üzerine Ankara hükümeti **29 Aralık 1937'de 1930'da imzalanan Türk-Fransız Dostluk Antlaşmasını feshetmiş ve güney sınırına 30 bin kişilik asker konuşlandırmıştır.**

Hatay üzerinde yaşanan gerginliğin Türkiye ile ilişkilere zarar vereceğini düşünen İngiltere, İtalya ve Almanya'ya kar-

10 Aralık 1936: Türkiye, Hatay (o zamanki adıyla Sancak) konusunu çözmesi için Milletler Cemiyeti'ne başvurdu.

29 Mayıs 1937: Milletler Cemiyeti Sandler raporu doğrultusunda Hatay'ın (Sancak) Suriye'de ayrı statüye sahip olduğunu kabul etti.

1 Ağustos 1938: Hatay'da yapılan seçimlerde 40 kişilik Mecliste Türkler çoğunluğu kazandı ve yeni meclis Sancak'ın adını "Hatay" yaptı

29 Haziran 1939: Hatay Meclisi Türkiye'ye katıldığını açıklayınca Hatay'ın Türkiye'ye ilhakı süreci tamamlanmıştır.

ş1 Türkiye'yi yanına çekmek istediğini belirterek **Fransa'ya baskı yapmaya başlamıştır**. Londra'dan gelen bu telkinlerin yanı sıra artan İtalyan ve Alman yayılcılığı karşısında Ankara'yı karşısına almak istemeyen **Fransa, Hatay'daki Fransız valiyi geri çekip yerine Türk vali atamıştır**.

Fransa'nın bu politika değişikliği 3 Temmuz 1938'de önemli bir adımın atılmasıyla sonuçlanmış ve imzalanan bir askeri antlaşmayla Hatay'ın bütünlüğünün ortaklaşa korunması kararlaştırılmış ve bu doğrultuda Türkiye Hatay'a 2500 asker göndermiştir. Bu koşullar altında 22 Temmuz-1 Ağustos 1938'de Hatay'da yapılan seçimlerin sonucunda kırk kişilik meclise yirmi iki Türk, dokuz Alevi, beş Ermeni, iki Arap ve iki de Rum vekil seçilince Hatay'ın Türkiye'ye katılması için gerekli olan yasal ve yönetsel zemin sağlanmıştır. Meclis açılınca milletvekilleri ilk iş olarak daha önce 'Sancak' olan özerk yönetimin adını Hatay olarak değiştirmiş ve Türk bayrağına çok yakın bir bayrağı bu yönetimin resmi simgesi olarak benimsemiştir. Bu sırada Türkiye ve Fransa arasında 23 Haziran 1939'da imzalanan ve iki ülke arasındaki tüm sorunların çözümünü hedefleyen antlaşma ile Hatay'ın Türkiye'ye dâhil edilmesi halinde Fransa'nın itiraz etmeyeceği bir durum garanti altına alınmıştır. Bu gelişme üzerine Hatay Meclisi 29 Haziran 1939'da toplanarak, Türkiye'ye katıldığını açıklamıştır. Hatay meselesinin çözülmesi Türkiye-Fransa arasındaki ilişkileri önemli ölçüde etkilemiş ve Türkiye 12 Mayıs 1939'da İngiltere ile imzaladığı deklarasyonun aynısını 23 Haziran'a Fransa ile de imzalamıştır. Böylece artan Alman ve İtalyan yayılcılığı tehdidine karşı Türkiye, Fransa ve İngiltere arasındaki Üçlü İttifak Antlaşmasının zemini önemli ölçüde hazırlanmıştır.

Türk - İngiliz Anlaşması

İtilâf dün Ankarada Büyük Millet Meclisinde Doktor Refik Saydam ve Londrada Avam Kamarasında Çemberlayn tarafından ilân olundu

Müşterek beyanname
«Türkiye hükümeti ve Büyük Britanya hükümeti bir tescavüz hareketinin Akdeniz muntakaında bir harbe sokulması halinde bilfiil ibirligi yapmağa ve yediktidarında bulunan bütün yardım ve muahzereti birbirlerine göstermeğe hazır bulunduklarını beyan ederler»

Büyük editör
HALİD ZİYA UŞAKLIĞIN
yeni eseri:
İhtiyar Dost
Kitabelardan isteyiniz.

Cumhuriyet

İSTANBUL — CAĞALOĞLU
Cumaesi 24 Haziran 1939

Cadde Bostan
Otel ve Kabinosu
Harika saat 17 den itibaren
Mezhar MARKO BABEN
Orkestra - Cazi
ve s SWINGS - BOYS
ve gagan kayırt gıcık
MERY GEE
Varyete, Telefon : 52 223

Hatay artık bizimdir

Fransa ile varılan anlaşma dün Ankarada büyük merasimle imza edildi

Aynı zamanda Pariste Türk - Fransız müşterek
beyanamesi de parafe ve ilân olundu

Hatay Devleti (7 Ekim 1938 - 29 Haziran 1939) kurulduğunda Atatürk'ün gönderdiği **#tebrik** telgrafı.

T.C.
P.T.T.U.M.

Abone i

226 - Vol 1 No 194/3 1

Servis işaretleri

İLK MERKEZ

KELEME

VERİLECEK

BÜŞÜL

ORTA MERKEZ

ALINDICI

İMZA

226 - Vol 1 No 194/3 1

Abone i

Servis işaretleri

İLK MERKEZ

KELEME

VERİLECEK

BÜŞÜL

ORTA MERKEZ

ALINDICI

İMZA

226 - Vol 1 No 194/3 1

Abone i

Servis işaretleri

İLK MERKEZ

KELEME

VERİLECEK

BÜŞÜL

ORTA MERKEZ

ALINDICI

İMZA

C - ziyade kutlu olsun

R. ata türk

27 Haziran 1939: Türkiye'ye katılmasından sonra Hatay'ın ilk kurtuluş bayramı kutlandı.

Hatayda tezahürat

İlk kurtuluş bayramı, büyük merasimle dün tes'id edildi

Telefon: Bağımsızlık ve evi: 22366, Tahrir: 26 Haziran 1939 matbaa kumri 54299 - 240

Şark Majino hattı

Türk - Fransız anlaşması bu şekilde tavsif ediliyor

Paris Büyük Elçi miş Suad Davas, Türk - Fransız anlaşmasını imsalyor
Londra 25 (a.a.) — Türk - Fransız nizde bir Maginot hattı vade getiril- bu garbi muntakas radikal sosyalist fe-
itilâfı hakkında tefsüelirde bulunan Daily mis olduğunu yazmaktadır. derasyonunun ziyafetinde bir nutuk irad
Express gazetesini, bu itilâfı şarki Akde- Arcachon 25 (a.a.) — Bone, cenu- [arkası So. 3 süften 3 de]

7 Ekim 1933: Balkan ittifakının bir
şaması olarak Türkiye - [#Romanya](#)
arasında Dostluk ve Saldırmazlık
antlaşması imzalandı

-11 Kasım 1933: Dördüncü Balkan Konferansı'nda bir Balkan Paketi için bir anlaşma yapıldı, fakat Bulgaristan anlaşma ayak diledi.

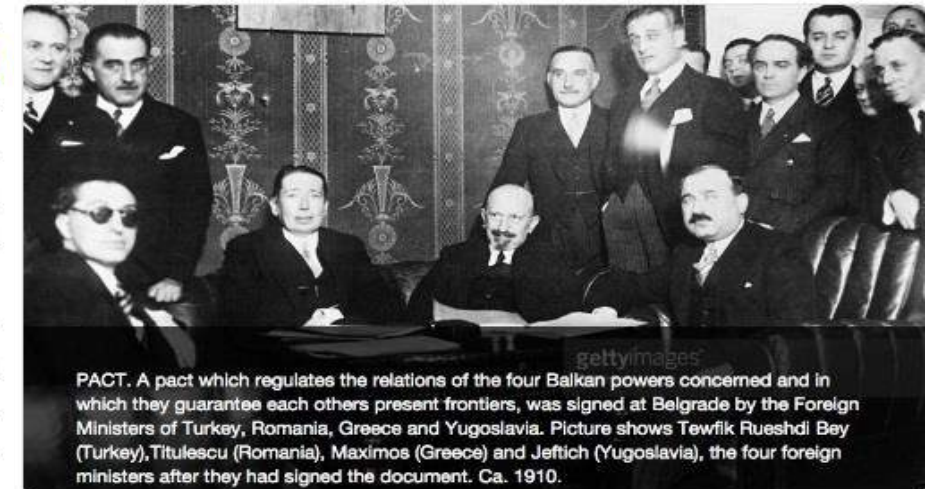
nemin uluslararası güçleriyle ve etrafındaki devletlerle işbirliği ve güvenlik antlaşmaları imzalamaktı. Kısacası Atatürk ve arkadaşlarının temel amacı, ülkenin etrafında ortak bir güvenlik çemberi kurmak ve böylelikle içeride ülkenin yeniden şekillendirildiği bir süreçte olası dış problemlerden mümkün olduğunca uzak kalmaktı (Kösebalaban, 2011: 53-7).

Bu dönemde Türkiye batısındaki komşu devletlerle **Balkan Antantı (1934)** altında bir araya gelirken, doğusundaki komşularla da **Sadabad Paktını (1937)** kurarak bir ittifaka gitmiştir. Çok sayıda devletin bir araya geldiği bölgesel ittifakların yanı sıra, Ankara bu ittifaklarda bir araya geldiği devletlerle tekil olarak da çeşitli ittifak ve dostluk antlaşmaları imzalamıştır.

Aynı şekilde dönemin önemli güçleri ile de ittifak ve dostluk antlaşmaları imzalayan Türkiye, böylelikle bir taraftan yeni kurulan devletin meşruluğunu sağlarken, diğer taraftan da Lozan sonrası statükonun devamını da garanti altına almıştır. Bu antlaşmaların bir başka etkisi de Lozan'da çözülmeden kalan problemlerin Türkiye lehine çözülebileceği bir işbirliği ortamını mümkün kılmasıydı. Misak-ı Milli'nin dışında kalan (Hatay meselesi) ve yeni kurulan devletin egemenliğini sınırlandıran (Lozan boğazlar sözleşmesi) durumlar bu ittifak ve dostluk antlaşmalarının sağladığı güven ortamında ele alınabilmiş ve Türkiye lehine yeniden düzenlenebilmiştir.

Bölgesel ittifaklardan ilki olan **Balkan Antantı** Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında 9 Şubat 1934'te kurulmuştur. Antant'ın kurulması fikri ilk kez 1929'da gündeme gelmiş ve bu fikir daha sonra 5-12 Ekim 1930'da ilki toplanan Balkan Konferansları serisinde olgunlaşmıştır. Başlangıçta Bulgaristan ve Arnavutluk da görüşmelerde yer almasına rağmen, Arnavutluk İtalya'nın nüfuzu altında kaldığı için, Bulgaristan da ülkede artan revizyonist politikalar nedeniyle ittifakı imzalamamıştır.

9 Şubat 1934: Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında Balkan Paktı kuruldu (solda oturan TR Dışişleri Bakanı Tefvik Rüştü Aras)

**Balkan İtilâfı Misakı
dün Atinada imzalandı
Atina şehri şenlik yapıyor**

Misakın imzasından sonra Gazi Hz. ile dört Hariciye Nazırı ve İsmet Ps. ile M. Caldaris arasında telgraflar teati edildi

Özellikle Bulgaristan'ın dışarıda kalması Türkiye için ittifaktan temel beklentisi, yani Batı sınırlarının güvence altına alınması, açısından tedirginliğe neden olmuştu. Başbakan İsmet İnönü 20 Eylül 1933'te Bulgaristan'a giderek Sofya yönetiminin olası Balkan ittifakı konusundaki endişelerini gidermeye çalıştı. Ziyaret Bulgaristan'ın tutumunu değiştirmese de, iki ülke 1929'da imzaladıkları Tarafsızlık, Uzlaşma ve Hakemlik Antlaşmasını beş yıl süreyle uzatmıştır. Buna rağmen Türkiye Bulgaristan'ın Balkanlarda değişimci ve yayılmacı bir politika izlemesinden rahatsız olmuş ve Balkan Antantı'nı Bulgaristan'a karşı bir güvenlik hattı olarak da görmüştür (TDP, 2004: 351).

Bulgaristan'ın ancak İtalya'nın desteğiyle Balkanlardaki mevcut durum için bir tehlike olabileceğine inanan Türkiye'nin Antant'ı oluşturmadaki bir başka hedefi de, İtalya yayılmacılığına karşı imzacı devletlerin arasında birlikte hareket etme olanağını sağlamaktı. Fakat İtalya'yı karşısına almak istemeyen imzacı devletler tehdit durumunda işbirliğini Balkan ülkelerinin birisinin diğerlerine saldırdığı durumla sınırlandırmışlardır. Bu nedenle ittifak İkinci Dünya Savaşı sırasında bölge ülkeleri nezdinde bir işbirliğiyle sonuçlanmamış ve bölge dışında bir devlet olan İtalya bu ülkelerden bir kısmını işgal edince Balkan Antantı kendiliğinden sona ermiştir.

Balkan Antantı imzalandıktan sonra Bulgaristan ile olan sınırlarını güvenlik altına almakta kararlı olan Ankara yönetimi bir kez daha Mayıs 1938'de Sofya'ya gitmiştir. Bu ziyaretin ardından Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye arasında yapılan görüşmelerin sonucunda üç ülke 31 Temmuz 1938'de Selanik Antlaşmasını imzalamışlardır. Antlaşma ile Lozan'da askerden arındırılan Trakya'daki sınır bölgelerine yeniden asker konuşlandırılması, Ankara'nın sınır güvenliği konusundaki tedirginliğini gideren bir adım olmuştur.

Türk - Bulgar Dostluk Muahedesi

Yeni bir muahede yapılmamış, 1929 senesinde aktedilen muahede beş sene temdit edilmiştir

Mübadil Rumların Avdeti meselesi

Siyasette, olmayacak şeyleri istemek hatadır. Bazı Yunan gazetecileri bu hataya düymemeli.

Türkiye ile Yunanistan dostluk ve bu dostluğu müstakbel bulguların müstakbel müdafası gibi tedbirli bir politik düşünceye kadar gidebilir.

Çünkü, Türkiye ile Yunanistan, yüzyıllardır medeniyetlerin birliğinde ve müstakbel olgularında birliktir. Yunanistan ile Türkiye arasında hiçbir ihtilafın varlığı yoktur.

Çünkü, her iki medeniyetin de varlığı ve hali için medeniyetlerin birliği ve hali için medeniyetlerin birliği, sülh ve sülh içinde yaşamak istiyorlar.

Çünkü, her iki devlet, bulguların siyasetine pek ve sınırların sınırlarını istiyorlar.

Çünkü, Türkiye ile Yunanistan, kendi millî medeniyetlerinde başka bir şeyi tanımayan millî bir siyaset takip ediyorlar.

Bütün bu ihtilafli bulgular için bir noktada toplanıyor: Dostluk ve sülh. İhtilaf ve medeniyetler için.

Fakat... Bazı Yunan gazetecileri, bu dostluğu...

Türk-Yunan misakı hakkında Bulgarlara teminat verdik

Bulgar Kralı Boris Hz. heyeti murahhasamız şerefine dün bir ziyafet verdi, heyetimiz bugün Sofyadan ayrılıyor

Mayıs 1938: Başbakan Celal Bayar ve Dışişleri Bakanı Tefik Rüşdü Aras Sofya'yı (Bulgaristan) sınır konularını görüşmek için ziyaret etti.

KÜÇÜK İLANLAR
 En küçük ve en hızlı
 (En vaktinde)
 4 satır 25 kuruş
 Herkes için en uygun (1933)

AKŞAM

Bugün
16
 sayfa

Yıl 18 - No 1018 - Pazar her hafta 4 kuruş
CUMARTESİ 14 Mayıs 1933
YÖNETKİ: İZZET ZÜLKAHİRİ - YAZAR: İZZET ZÜLKAHİRİ - YAZAR: İZZET ZÜLKAHİRİ - YAZAR: İZZET ZÜLKAHİRİ

Başvekil ve Hariciye Vekili geldiler

Bulgar kralı dün Sofyada şereflerine öğle ziyafeti verdi

B. Celal Bayar ve R. Kocaerhanof malbusata beyanattaki bulularak bu ziyareti iki memleket arasındaki dostane münasebetlerin tezahürüne bir vesile teşkil ettiğini söylediler

Selânikte imzalanan itilâfname

Bulgaristanla aramızdaki gayriaskerî mintaka kalktı

Balkan Antantı devletleri, Bulgaristanın silâhlanmasını kabul ediyorlar 2 Ağustos 1938

Bir isyan hareketine dair düşünceler

Girid adasında çıkan isyanın patlamasıyla söndürülmesi bir oldu. Dört yüz kadar silâhlı asi Han-ya gehrini birkaç saat için telâfe verdikten sonra Yunan hükümetinin ve Girid ahalisinin enerjik müdahalesini görür görmez başladıkları hareketin manasızlığını anı-yarak soluğu dağlarda aldılar.

Bozuk bir çakmak makinesi gibi kıvılcım halinde parlayıp sönen bu isyan hareketi, dost Yunan halkının Metaksas hükümetine karşı beslediği sarsılmaz itimad hislerini bütün dünyaya göstermeğe yaradığı için, bir bakımdan mes'ud bir hadise sayılabilir.

Komşu milletin son senelerde, kıymetli bir devlet adamı olan General Metaksas'ın idaresi altında giriştiği maddi manevî büyük kalkınma davasında göz kamaştırıcı neticeler elde ettiğini çekemeyen bazı kışkanc ve fena maksadlı kimseler, sinsi bir propaganda yolu tutmuşlardı. Yunan halkının General Metaksas'tan memnun olmadığını, hükümetin ancak cebir siyasetle yerinde tutunabildiğini, ilk fırsatta devrileceğini yaymağa çalışıyorlardı. Vakiâ, muhterem Generalin memleketi ne kadar candan sevildiğini Yunanistan'a giden her yabancı gözlerle görebiliyordu. Fakat memleket dışında da olsa muzır propagandanın bazı muhbirleri kandırması ihtimali, Hellenler ve onları seven dostları için hoş gidecek birşey değildi.

Anlaşma her tarafa sevincele karşılanıyor

Bu anlaşma ile Avrupanın cenubu şarkisindeki sulh tarsin edilmiştir

Ankara'da Asil Bir Misafir: Kral Faysal Hz.

Kral Faysal Hz
Ankara'nın misafiri

Ankara 6 (Telefonla, Başmuhaririminden) — Bu sabah Ankara'ya gelerek istasyonda İttihat (ile it) - tihhal olunan Irak Kralı Faysal Hz. bir kaç gün için Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin misafiri olacaklar. Bir gün evvel de Irak Başvekili Nuri Pa. Avrupa'dan buraya gelmişti. Muh- tezem Irak hükümdarının memnu - siyetle karışlanan bu ziyaretinin iki komşu memleket arasında te - yemünden cari hüsnü münasebatı te - yit ve tesbit edeceğine şüphe yoktur. Burada derhal kaydedeyim ki u - mmunî herşeyden sonra eski Osmanlı İmparatorlugundan ayrılan memle - ketler içinde kendisi ile münaseba - tımızın her gün daha ciddi ve daha samimi olanı şüphesiz Irak hükü - metidir. Ve bu münasebat manda - ter devlet sıfatıyla evvelâ İngiltere - nin gösterdiği dürtülikle : istamyı olduktan sonra binnetir Irak hükü - meti ile tesbit etmekte olan sefirlerin - de dahi her gün daha ziyade dostane bir mahiyet almıştır. Türkiye Cumhuriyeti kendi milli hudutlarını tayin ettikten sonra bü - tün dünyanın malûmı olan pek sa - rih, pek kat'î bir sülh siyasetini baş - lıca hareket düsturu itihaz etmiş - tir. Cumhuriyet hükümetinin araziye müteallik matlapların esasen misakı milli ile çelişmedi. Bu hususlar milli ciddî ile itihaz ve temin olunmuş ve ondan sonra artık Türkiye için milli hudutları dahilinde asri bir devletin bütün icaplarını yerine ge - tirmek üzere büyük bir faaliyetle çalışmaya ara gelmiştir. Cumhuriyet Türkiye'sinin sülh si -

Kral Faysal Hz. Ankara'da Gazi Hz. dost hükümdarı Ankara istasyonunda bizzat karşıladılar

Dün akşam Ankarapalas'ta Reisicumhur Hz. tarafından keşide edilen ziyafette Gazi ve Kral Hazeratı fevkalâ - de samimî nutuklar irat ettiler

Kral Faysal Hz. nin bir portresi ve Kral Hz. Faysal'ın birikte sefirlerine verilen ziyafette

İsmet Paş. nın Mecliste irat ettiği nutkun metni

Başvekil, hükümetin son tecavüzkar neşriyat hakkındaki kanaatini ve matbuat hürriyetini niçin iltizam ettiğini vuzuh ve sarahatle ifade etti

7 TEMMUZ 1931

[Evvelki gün Büyük Millet Meclisinde matbuat hakkında ce - reyan eden münakaşalardan ve muhtelif hatiplerin nutuklarından sonra Başvekil İsmet Paşanın i - rat buyurdıkları mühim nutkun, dünkü müşahidada, ancak küçük kısımları irat edildi.]

«Muhterem efendiler! Hatipler mevzuu bahselen me -

Şark Misakının esasları

4 devletin mutabık kaldıkları siyasî ve askerî hükümler

Dört devlet, müşterek menfaatlerini alâkadar eden bütün beynelmilel ihtilâflarda istişarede bulunacaklar

Tam bir dostluk ha - vası içinde imzala - nan anlaşma: Şark Misakı

Bütün siyasetini dostluk ke - limesine bağlayan Türkiye, Balkan Antantında olduğu gibi, evvelki gün Tahrandaki imzalanan muahdede dahi esaslı bir rol oynamakla dün - ya sülhuna büyük bir hizmette

Muahede 5 sene için muteber

Anlaşma, inkızasından altı ay evvel ihbar edilmediği takdirde bir o kadar müddet için daha uzatılmış sayılacaktır

Tahran 9 (A. A.) — Pars Ajan - ı bildiriyor: Türkiye Harici - ye Vekili Dr. Tevfik Rüştü Aras, İ - ran Hariciye Nazı - rı Sami, Afganistan

1 Mart 1921: Türkiye, Moskova'da Amanullah Han'ın yönetimindeki Afganistan'la **#ilk** uluslararası antlaşmasını imzaladı.

Afgan Kralı Amanullah Han'la

30 Aralık 1934: Irak Dışişleri Bakanı Türkiye'ye geldi ve Irak-İran sınır sorunları görüşmesinde TR arabuluculuk rolü üstlendi.

Iran - Irak ihtilâfı ve biz

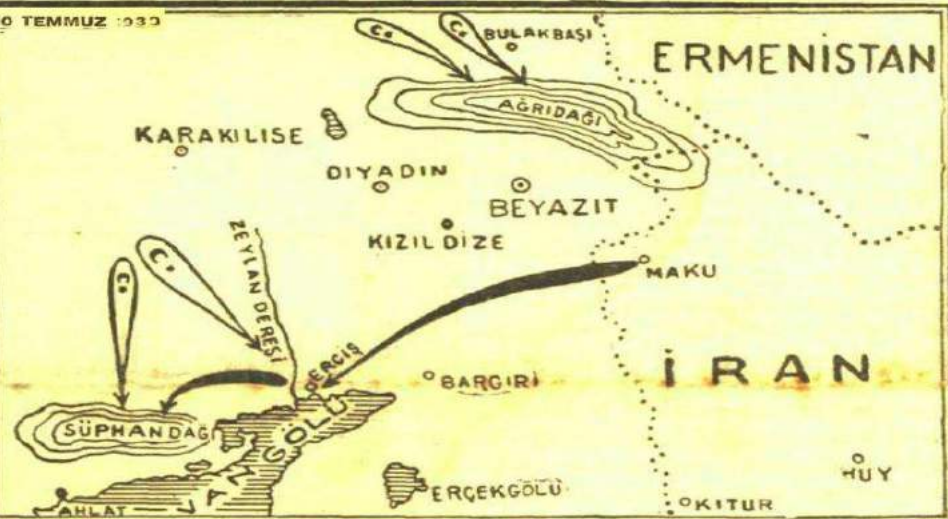
Irak Hariciye Nazırı dün "Ankara,, ya geldi

Iran Hariciye Nazırı da yarın gelecek — İki devlet arasındaki hudud ihtilâfının mahiyeti..

Ankara 29 (Telefonla)—Eski Irak Başvekili ve şimdiki Hariciye Nazırı general Nuri-said bugün Toros ekspresiyile şehrimize gelmiştir. General Nuri-said istasyonda hariciye erkânı ile diğer zevat tarafından karşılanmıştır. İran Hariciye Nazırının da 31 birinci kânunda (yarın) şehrimizde bulunacağı anlaşılmıştır. Bu ziyaretlerin hususî mahiyeti olduğu söylenmekle beraber Irak - İran hududuna aid bazı ihtilâfların

10 TEMMUZ 1933

Bütün Türkiye
Mehmet Efendi
Mahtımları
Ka vesini içiyor
İst. Mimarçısı Kapsı Karşısında

Cumhuriyet

Bütün Türkiye
Mehmet Efendi
Mahtımları
Kahvesini içiyor
İst. Mimarçısı Kapsı Karşısında

İSTANBUL — CAĞALOĞLU
Onbirinci sene: No. 3641 Telifat ve mektup adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul, No. 246 Salı 26 Haziran 1934
Telefon: Başmuharrir ve evi: 24290, Tahrir heyeti: 24298, İdare ve matbaa kısımları: Matbaacılık ve Neşriyat şirketi, 24299

روزنامه جمهوری با عیاضه عرض خوش آمدی می نماید

Büyük kurtarıcılar,
Aziz olun,
Var olun!

Türk milletinin ve onun büyük Reisi Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin çok aziz ve muhterem misafiri, İran Şehinşahı, Alâhzretî hümayun Rıza Pehlevî Hazretleri, bugün İstanbulu tefsir buyuyorlar. Bu suretle Türkiye'nin yüksek misafiri İstanbul da sevgili misafiri oluyorlar. Bugün, İstanbulu sevinci büyük yüküttür. Çünkü garim iki büyük bayram aynı zamanda sinasında görmek bahtıyarlığına nail oluyor. İranın müteddit hükümdarı, Kağaz hanedanından Nasreddin, Musaffarredin, Mehmet Ali ve Ahmet Şahlar, hep İstanbulu gelmişlerdir. Fakat, mütebitt Osmanlı Padışahlarına misafir olan o Şahların geliş ile sevgili Gazinin misafiri olan Şehinşah Rıza Pehlevî Hazretlerinin tefsiri arasında gece ile gündüz arasındaki kadar büyük bir fark vardır. O ziyaretler, kuvvetlerini halktan almayan hükümdarlar arasında cereyan etmiş sahte ve yaldızlı merasimden ibaret kalır, halkın ruhuna nüfuz etmezdi. Şahlarla Padışahlar, dostluktan dem vururken hudutlarda bir Savuculuk için kankarollar birbirini vururlardı. Halbuki şimdi Şehinşah Hazretleriyle Gazi Hazretleri bütün kuvvetlerini milletlerinden alan ve milletlerinden aldıkları bu kuvveti memleketlerini kurtaran iki büyük halkaiki, iki kudretli mücedditlerdir. Her ikisi de milletlerinin tam manası ile mesulidiler. Onların samimi ve kardeşçe ele verili, iki milletin bu candan dostluğunun yüce ifadesidir. Onun içindir ki kaç gündür bütün Türkiye sevinç içinde dir ve onun içindir ki kaç gündür, İstanbul, Gazinin ve Türk milleti'nin sevgili ve büyük misafirini bulmak beklemektedir.

Türk ve İran milletleri kardeşlerdir. İki, din, haral ihtilafı, siyasi, coğrafi münasebetler ve bağlar, bu iki kardeş milleti aynısı birbirine bağlamıştır. Geçen gün yazdığımız bir yazıda söylediklerimiz gibi, tabiat ve hayat bu iki memleket ve milleti vücutları yapışık iki kardeşler gibi birbirinden ayırmamak için yaratmıştır. Geçmiş zamanlarda, hükümdarların şahsi gururları ve hıobinlikleri yüzünden

Şehinşah Hz. ile Gazi Hz. bu sabah 11 buçukta İstanbulu şereflelendiriyorlar

İstanbul aziz misafirini ve büyük Gazisini muazzam merasim ve tezahürat ile karşılayacak

Izmir'den Soma, Balıkesir ve Çanakkale'ye

Gazi Hz., Somada Şehinşah Hz. nin arzuları üzerine askere muharebe tatbikatı yaptırılar, Balıkesir-Çanakkale şosesi üzerinde Kirazlı mevkiinde öğle yemeğini yedikten sonra hareketle saat 15.45 te Çanakkale'ye şereflelendiriler, saat 17.15 te Gülcemalle İstanbulu hareket buyurdular

Yapılacak merasim ve tezahürat için hazırlanan program

- Buğün şehrimizi şereflelendirecek olan İran Şehinşahı Hz. ile Gazi Hz. ni istikbal etmek üzere hazırlanan programları aynen şerh ediyoruz:
- Madda 1 — İran Şehinşahı Alâhzretî Hümayun Rıza Şah Pehlevî ile Reisicumhur Hazretleri arasında 26 nci saat 11 buçukta, şehrinde ne muvafakat buyuracaklardır.
- 2 — Reisicumhur Hazretleri ile Şehinşah Hazretleri'ni kâmil bulanan «Gülce» cemalet vapuru Yeşilköy açıklarında İstanbul halkı tarafından mütebitt deniz emsalatları karşılanacaktır.
- 3 — İstikbal edecek vapurlardan Akay İdare'nin Heybelada vapurunda Akay İdare'nin Heybelada vapurunda Şehir bandosu bulunacaktır. Ve Heybelada vapuru Gülcemal vapuruna yaklaşıp sonra İzo ve Türk İstiklal marşlarını çekecektir.
- 4 — Gülcemal vapuru İmamağa sınırlarında bir cemaletden sonra Kısır kalesi açıklarında denirilecektir.
- 5 — Gülcemal vapuru İmamağa sınırlarında donanma tarafından top atarak sevinçle ve İmamağa bulanan mübitt deniz vasıtaları tarafından da mütebitt sevinçle karşılanacaktır.
- 6 — Veli ve Belediye Reisi Muht. Şin Bevil İstanbul Kumandanı Hakkı Paşa Gülcemal vapuruna giderek arzi tazimat ve beyan hoşamede edeceklerdir.
- 7 — Akay İdare'nin bir vapuru Gülcemalle yansın Şehinşah Hz. ile Reisicumhur Hazretlerini ve refakatlerinde bulunan zevatı Sarayburu rıhtımına getirecektir.
- 8 — Sarayburunda, davet edilmiş bulunan asker ve mübitt zevat tarafından istikbal edileceklerdir.
- 9 — Sarayburunda istikbalde davetli zevatla gazeteler mensupları krikide tayin olunan yerlerid alacaklardır.
- 10 — Rıhtımdan şimendifer köprüsüne kadar bir İhtiram kıtan ve askerî münaka mevkîi alacaktır.
- 11 — Şimendifer köprüsü üzerinde İhtiram İranıyan mektebi talebesi İran müteberran hazır bulunacaktır.
- 12 — Köprüden parkın kapısına kadar sağ tarafta Üniversite ve yüksek mektep talebesi ileler talebeli ve iciller bulunacak ve sol tarafında askeri küt'alar isgal edeceklerdir.
- 13 — Şehinşah Hazretleri ile Reisicumhur Hazretlerinin ve refakatlerinin bulunuşu mütebitt denirilecektir.